

Zespół Państwowych Szkół Plastycznych
im. Wojciecha Gersona w Warszawie —

[Foto: W.S.G. 2012 r.]

biuletyn_ plastyk „Aneks”

RYSZARD BOJARSKI

Podstawy

Realizacja autorskiego programu nauczania
Podstawy projektowania - kompozycja [cz. 2]

Beata Lewińska-Gwóźdź

Od Liceum Artystycznego do Zespołu Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie

Biuletyn_Plastyk.Pl — wrzesień 2011r.

W roku 2011 roku minęło 65 lat istnienia warszawskiego Zespołu Państwowych Szkół Plastycznych. Zmieniały się nazwy szkoły, programy artystyczne, pedagogzy i uczniowie. Wśród tych sześćdziesięciu były lata trudne i łatwiejsze. Zawsze jednak, jak podkreślają to absolwenci, szkoła była swoistą oazą, enklawą sztuki. Nikt nie kwestionował wartości kształcenia artystycznego, choćby opartego na konkretnych schematach i programach. Przyszli artyści zawdzięczają mu bowiem właściwy kierunek, dobry warsztat, rozwój talentu i osobowości.

Polskie szkolnictwo artystyczne średniego szczebla powstawało w czasach drugiej wojny światowej i tuż po niej. Ideą przewodnią tego niezwykłego na skalę europejską przedsięwzięcia było wychowanie przez sztukę, propagowane w Anglii przez Herberta Reada, a na gruncie polskim przez Irenę Wojnar i Bohdana Suchodolskiego z Uniwersytetu Warszawskiego. Dostrzeżono wówczas jak ważny w rozwoju i uwrażliwianiu młodego człowieka jest proces integracji nauki i sztuki. Sztuka posiada specjalne walory wychowawcze, dzięki możliwości dotarcia do emocjonalnej sfery osobowości, intuicji i wyobraźni. Jednostronne kształcenie zubaża, gdyż ogranicza prawdziwe, ludzkie reakcje. Koncepcja Reada była propozycją kształcenia integralnego. Wychowanie przez sztukę rozwijało dyspozycje psychiczne człowieka, wrażliwość intelektu, wyobraźni, sił twórczych, uczuć estetycznych, moralnych, a nawet zdolność porozumienia się z innymi ludźmi. Uznanie, że człowiek kreatywny w szerokim znaczeniu, jest znacznie bardziej pożyteczny w społeczeństwie, a kreatywność tę rozbudzają różnego rodzaju zajęcia artystyczne (...).

ZACHĘCAMY DO PRZECZYTANIA CAŁEGO ARTYKUŁY BEATY LEWIŃSKIEJ-GWÓŹDŹ — DYREKTORA ZPSP W WARSZAWIE — BIULETYN 09/2011r. WARTO „KLIKNĄĆ”.

Zapraszamy także na portal szkoły — <http://zpsp.smocza.edu.pl>

RYSZARD BOJARSKI

Podstawy

Realizacja autorskiego programu nauczania
Podstawy projektowania - kompozycja

ZESPÓŁ PAŃSTWOWYCH SZKÓŁ PLASTYCZNYCH im. Wojciecha Gersona w Warszawie

Rok 4, numer 1/28

1 stycznia 2013 r.

W opracowaniu wykorzystano prace archiwalne z pracowni Ryszarda Bojarskiego - uczniów klas pierwszych i drugich Ogólnokształcącej Szkoły Sztuk Pięknych oraz klas pierwszych Liceum Artystycznego Zespołu Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie. W większości zaprezentowane są prace uczniów liceum z lat 2007-2012.

W latach 2003-2005 w Zespole Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie opracowane zostały przez nauczycieli i wprowadzone do zestawu przez dyrektora szkoły Beatę Lewińską-Gwóźdź programy nauczania przedmiotów artystycznych, w tym program Podstawy projektowania - kompozycja, którego byłem autorem wraz z Wandą Badowską - Twarowską (propozycje zagadnień komputerowych w realizacji programu). W programie określone zostały następujące założenia:

Przedmiot: podstawy projektowania ma za zadanie przygotować uczniów do samodzielnych działań twórczych, związanych z profilem reklamy wizualnej. Wiadomości i umiejętności nabyte w ramach tego przedmiotu są przypominane (rekapitulacja wtórna) i stosowane w praktyce w latach następnym każdego cyklu kształcenia. Program przeznaczony jest do realizacji w dwóch szkołach Zespołu Państwowych Szkół Plastycznych w Warszawie:

- Sześcioletniej Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych

- Czteroletnim Liceum Plastycznym

W Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych program reklamy wizualnej realizowany jest w klasie pierwszej, drugiej i czwartej w następującym wymiarze godzin:

- klasa pierwsza – 2 godziny

- klasa druga – 2 godziny

- klasa czwarta 3 godziny

W Liceum Plastycznym program realizowany jest, w następującym wymiarze godzin:

- klasa pierwsza – 5 godzin

- klasa druga – 3 godziny

Ponadto program zawiera propozycje zagadnień międzyprzedmiotowych. Oto one:

1. FIZYKA

Zagadnienia struktury światła jako części promieniowania elektromagnetycznego.

Źródła i kształt światła.

Rozszczepienie i pochłanianie wiązki światła.

Wykorzystanie wiązki promieniowania świetlnego.

Fizyczny proces postrzegania barwy.

Temat z podstaw projektowania – wykonanie zestawu spełniającego rolę pomocy dydaktycznej z zakresu psychofizjologii widzenia.

2. BIOLOGIA

Budowa oka.

Psychologiczne aspekty procesu widzenia.

Oczy – mózg – okolice wzrokowe mózgu.

Anatomia – analiza budowy człowieka i zwierząt.

Temat z podstaw projektowania – wykonanie zestawu spełniającego rolę pomocy dydaktycznej z zakresu psychofizjologii widzenia. Budowa człowieka i zwierząt jako inspiracja różnorodnych działań twórczych.

3. MATEMATYKA

Bryły typu elementarnych konstrukcji geometrycznych.

Pięć brył platońskich.

Wielościany.

Delto – ściany.

Podstawowe działania matematyczne.

Temat z podstaw projektowania – sposoby przedstawiania przestrzeni na płaszczyźnie np. aksonometria, rzutowanie, perspektywa linearna, realizacje przestrzenne z wykorzystaniem brył i płaszczyzn, realizacje w określonej skali.

4. HISTORIA SZTUKI

Środki wyrazu artystycznego w różnych dziedzinach sztuki na przestrzeni dziejów – analogie i relacje.

Temat z podstaw projektowania – różne układy kompozycyjne, zasady kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni, podstawowe środki wyrazu: kreska, linia, plama, faktura.

5. MALARSTWO

Różne rodzaje kompozycji.

Środki wyrazu na płaszczyźnie.

Studia i interpretacje z natury.

Temat z podstaw projektowania – różne układy kompozycyjne, zasady kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni. Podstawowe środki wyrazu: kreska, linia, plama.

Studium otaczających zjawisk wizualnych, ich dokumentacja i interpretacja za pomocą technik malarskich, rysunkowych.

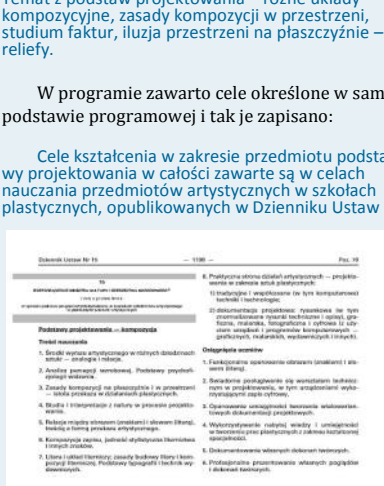
6. RZEZBA

Bryła, faktura, ruch, relief.

Temat z podstaw projektowania – różne układy kompozycyjne, zasady kompozycji w przestrzeni, studium faktur, iluzja przestrzeni na płaszczyźnie – reliefy.

W programie zawarto cele określone w samej podstawie programowej i tak je zapisano:

Cele kształcenia w zakresie przedmiotu podstawy projektowania w całości zawarte są w celach nauczania przedmiotów artystycznych w szkołach plastycznych, opublikowanych w Dzienniku Ustaw

nr 138 [aktualnie: Dz.U. 2011 nr 15 poz. 70 Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych oraz patrz Dz.U. 2011 nr 15 poz. 69 Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych].

Niektóre ze sformułowanych tam celów realizowane są w części lub w całości w zakresie tego przedmiotu. Należą do nich:

- Wyposażenie uczniów w wiedzę oraz umiejętności manualne i warsztatowe w zakresie komponowania na płaszczyźnie.

- Rozbudzanie twórczej i refleksyjnej postawy wobec siebie i świata, wartości estetycznych, etycznych i innych.

- Pobudzanie aktywności intelektualnej, kształtowanie postaw kreatywnych, zainteresowań i zamiłowań w tworzeniu szeroko pojmowanej kultury plastycznej.

- Rozwijanie inwencji, wyobraźni i wrażliwości plastycznej uczniów poprzez własną aktywność twórczą oraz poznanie wybitnych dzieł sztuki.

- Wyrabianie umiejętności wnikliwej i wrażliwej obserwacji natury.

- Pogłębianie zainteresowań uczniów poprzez poszukiwanie wiedzy, zdobywanie doświadczeń, działania innowacyjne i eksperymentalne.

- Rozwijanie sprawności i umiejętności poprzez stosowanie uniwersalnych metod posługiwania się środkami artystycznymi i technologicznymi.

- Ukazywanie uczniom różnych funkcji sztuki – estetycznej, poznawczej, użytkowej, emocjonalno – terapeutycznej, religijnej.

- Inspirowanie uczniów do aktywności twórczej, udziału w różnych formach konfrontacji artystycznych.

- Podejmowanie działań promujących uczniów aktywnych i szczególnie uzdolnionych.

Głównym zadaniem kształcenia w zakresie przedmiotu podstawy projektowania jest wyposażenie ucznia w taką wiedzę i umiejętności, które będą niezbędną podstawą kształcenia w zakresie każdego innego nauczanego przedmiotu. Uczeń musi poznać elementarne środki plastyczne, zdobyć pewną sprawność manualną, znać podstawy zasad komponowania na płaszczyźnie itp. Zarówno treści nauczania, jak i wspomniane niezbędne umiejętności w całości ujęte zostały w cytowanej poniżej podstawie programowej dla tego przedmiotu. (...)

Treści nauczania są w trakcie procesu dydaktycznego indywidualizowane w zakresie uzależnionym od zaistniałych przypadków i okoliczności. Pewne zagadnienia są realizowane jako wspólny konglomerat dokonań zespołowych, a inne są wynikiem indywidualizacji koncepcji oraz jej realizacji w rozszerzonym procesie dydaktycznym. Wynika to z charakteru kształcenia plastycznego opartego w dużym stopniu na autoedukacji. Podstawa programowa stanowi bazę, na której zbudowany jest program, rozszerzany w procesie dydaktycznym w oparciu o zaobserwowane predyspozycje i zdolności poszczególnych uczniów.

Metody pracy są oparte na przekazie werbalnym oraz korektach indywidualnych. Korekty prowadzone są z każdym uczniem w formie indywidualnej rozmowy i polegają na dokładnym przypomnieniu problematyki konkretnego zadania oraz zastosowania zarówno indywidualnych środków wyrazu, jak i techniki wykonawczej. Wszystkie czynności realizowane w ramach korekty powinny ukierunkować ucznia w celu osiągnięcia optymalnych wyników końcowych, a więc realizacji założonych celów zadania oraz inspiracji ucznia do własnych indywidualnych poszukiwań. [Czytaj całość]

Obecnie przedmiot ten stanowi istotne przygotowanie do rozwijania umiejętności uczniów w zakresie różnych specjalizacji, które realizują w dalszym cyklu kształcenia. Zagadnienia realizowane są w postaci działań praktycznych uzupełniane pokazem wybranych rozwiązań zrealizowanych w różnych latach, przekazem teoretycznym, wskazywaniem obszarów inspiracji. Zagadnienia składające się na program były realizowane w poprzednich latach, tj. przed wprowadzeniem nowego ramowego planu nauczania i podstaw programowych w ramach przedmiotów: wystawiennictwo, rysunek techniczny, rysunek zawodowy, liternictwo.

[Foto: W.S.G. 2012]

Prezentowane prace są wyborem dokonań uczniów dokumentowanych w szkolnej pracowni – w podręcznym archiwum w ciągu ostatnich lat. Dokumentowanie wybranych prac ekspozycyjnych na wystawach kończących roczny cykl kształcenia pozwoliło zgromadzić dosyć duży zestaw stanowiący istotną pomoc dydaktyczną w cyklu kształcenia. Podstawowym materiałem tego zestawu stały się prace zostawiane przez uczniów w celu wykorzystania przez następne roczniki. Przykłady rozwiązań zrealizowane w latach poprzednich stanowią istotny materiał prezentacyjny do aktualnych realizacji.

Ryszard Bojarski

Czytaj dalej na następnych stronach Aneksu

CZEŚĆ DRUGA

Ryszard Bojarski, autor publikowanego artykułu, jest nauczycielem dyplomowanym (2007) w ZPSP w Warszawie. Absolwent PLSP w Warszawie (1975), studiował w warszawskiej ASP, dyplom na Wydziale Architektury Wnętrz (1980). Aktywny twórca – wystawy indywidualne m.in. w Domu Literatury (1989) oraz Galerii Ściana Wschodnia (1991) oraz zbiorowe, m.in. Dekada sztuki (1992), Muzeum Wojska Polskiego - 50. Rocznica Powstania Warszawskiego (1994). Prace w zbiorach w kraju i za granicą. Praca pedagogiczna – od 1981 roku (w ZPSP Warszawa od 1983 r.).

Dziękujemy Autorowi za nieodpłatne udostępnienie nadesłanego tekstu oraz materiału zdjęciowego. Dziękujemy Beacie Lewińskiej-Gwóźdź, dyrektorowi szkoły za życzliwość i zaangażowanie w realizację tego projektu.

Redakcja Biuletynu_Plastyk.pl zaprasza do zamieszczania publikacji merytorycznych i innych wspomagających pracę nauczyciela oraz związanych z naszymi szkołami, twórcami oraz z regionem, jego tradycją i historią.

PROBLEMY PODSTAWOWE UJĘTE W PROGRAMIE NAUCZANIA

Światło
Barwa
Faktura
Przestrzeń
Ruch

Pokaz wybranych przykładów ilustrujących problematykę podstawową – zbiór materiałów dotyczących podanych zagadnień kompletowanych przez uczniów stanowiących źródło inspiracji dla różnych rodzajów twórczości.

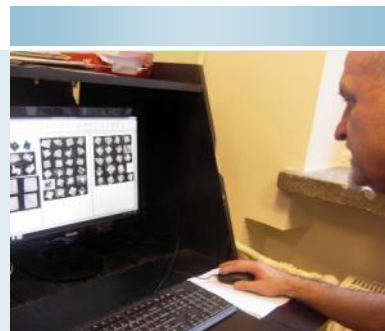
ZADANIE

Określone rozwiązania kompozycyjne:

Statyka, dynamika, otwarty, zamknięty, rytm jednokierunkowy, rytm wielokierunkowy.

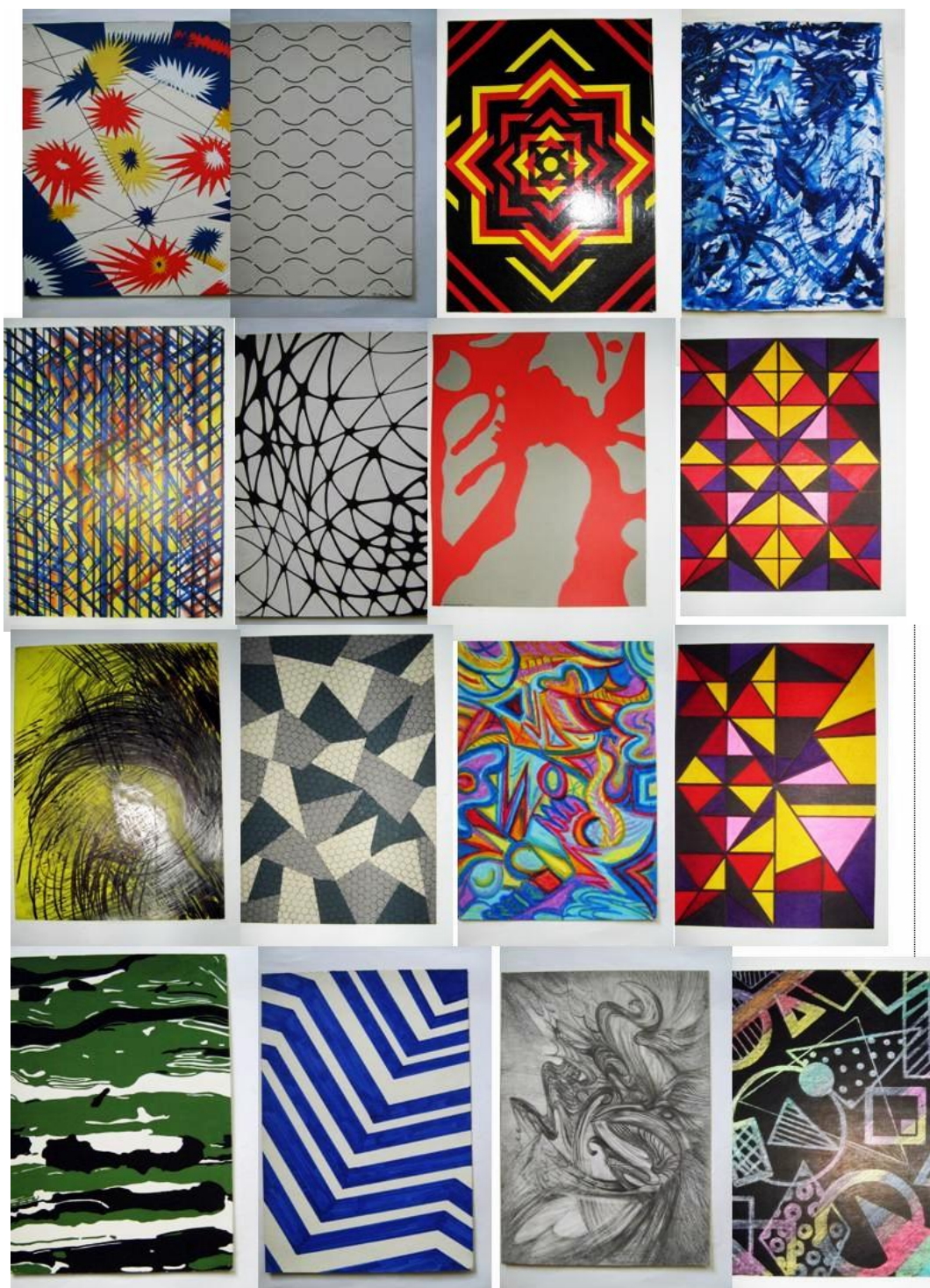
Symetria, asymetria, układ centralny, akcent w kompozycji.

Szkice koncepcji - A4 , realizacja każdego układu - A5.

[Foto: W.S.G. 2012]

Publikacje Biuletynu

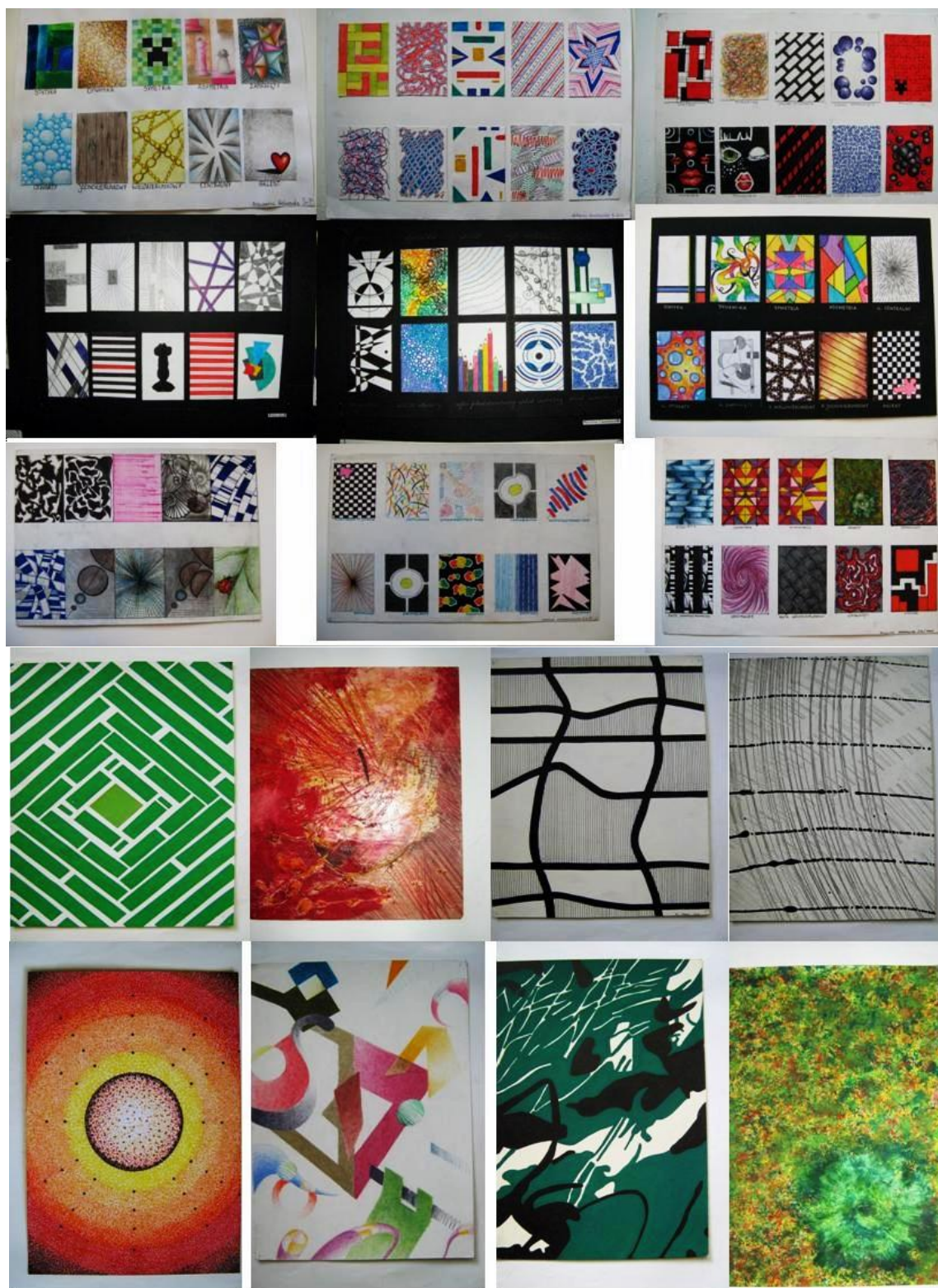
Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie

ZADANIE

Określone rozwiązania kompozycyjne:
Statyka, dynamika, otwarty, zamknięty, rytm jednokierunkowy, rytm wielokierunkowy,
Symetria, asymetria, układ centralny, akcent w kompozycji.
Szkice koncepcji - a4 , realizacja każdego układu - A5

„Aneks”

Publikacje Biuletynu

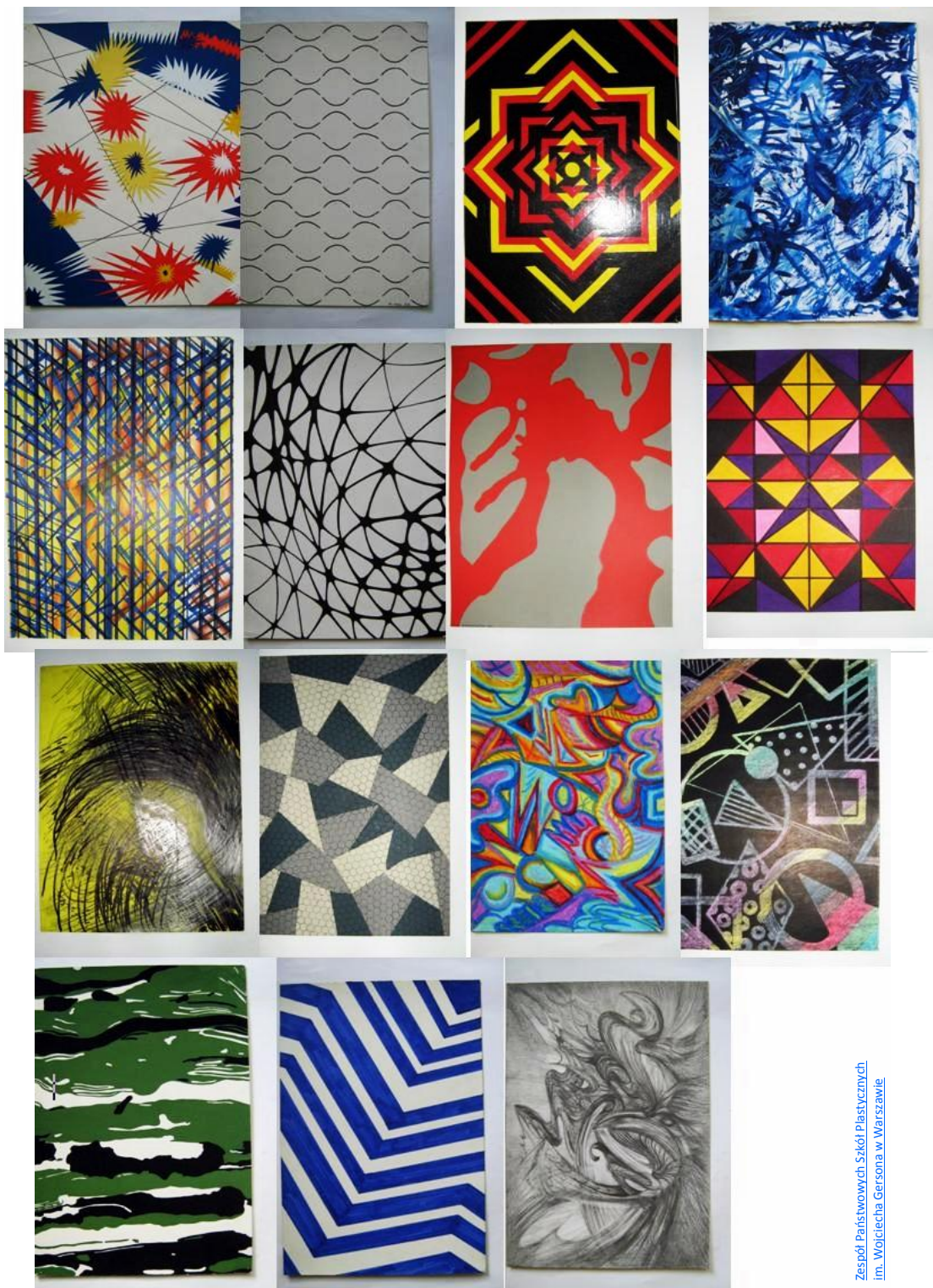

ZADANIE

Określone rozwiązania kompozycyjne:
Statyka, dynamika, otwarty, zamknięty, rytm jednokierunkowy, rytm wielokierunkowy,
Symetria, asymetria, układ centralny, akcent w kompozycji.
Szkice koncepcji - a4 , realizacja każdego układu - A5.

[Foto: W. S.G. 2012]

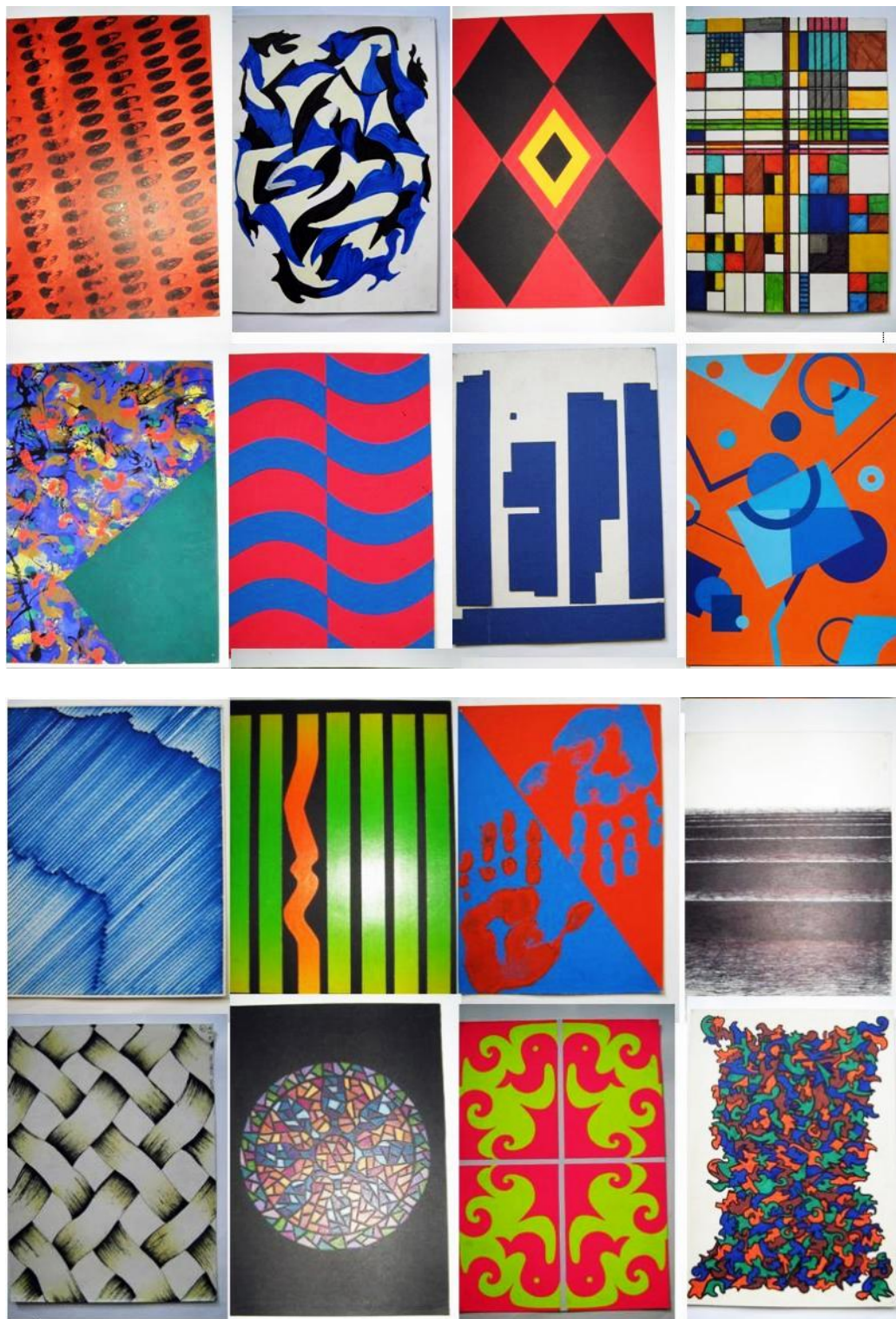
Zespół Państwowych Szkół Plastycznych
im. Wojciecha Gersona w Warszawie

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Określone rozwiązania kompozycyjne:
Statyka, dynamika, otwarty, zamknięty, rytm jednokierunkowy, rytm wielokierunkowy,
Symetria, asymetria, układ centralny, akcent w kompozycji.
Szkice koncepcji - a4 , realizacja każdego układu - A5.

„Aneks”
Publikacje Biuletynu

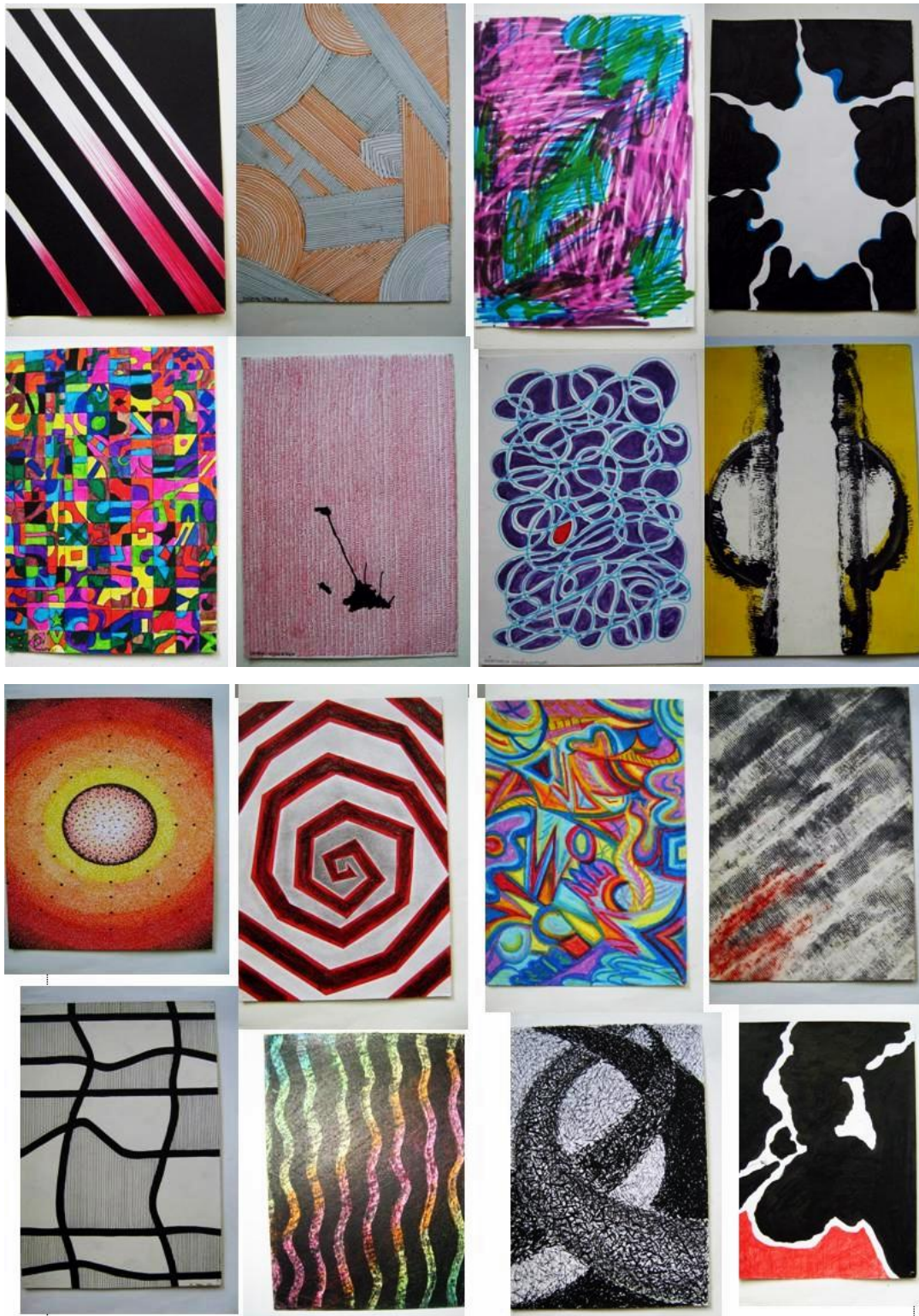
ZADANIE

Określone rozwiązania kompozycyjne:
Statyka, dynamika, otwarty, zamknięty, rytm jednokierunkowy, rytm wielokierunkowy,
Symetria, asymetria, układ centralny, akcent w kompozycji.
Szkice koncepcji - a4 , realizacja każdego układu - A5.

Publikacje Biuletynu

[Foto: W.S.G. 2012]

Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie

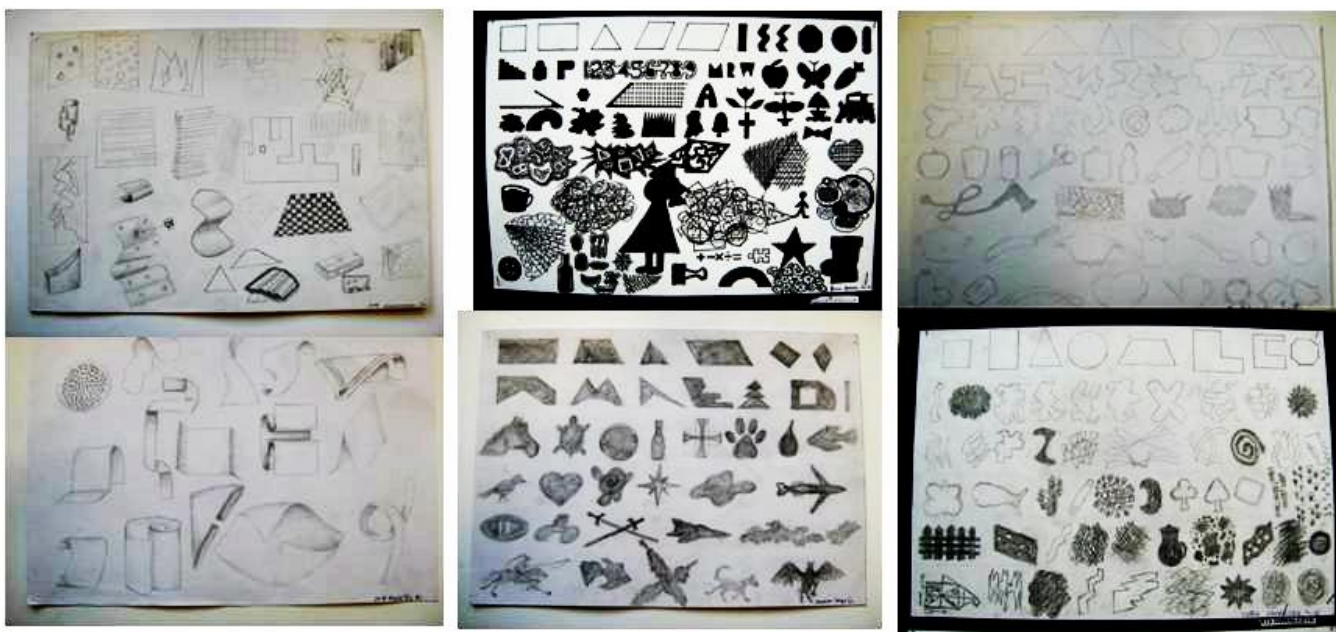
PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Plaszczyna - przykłady różnych rodzajów płaszczyzn: kształty geometryczne, kształty nieregularne, ażury, jednolite powierzchniowo, o określonej fakturze, różniące się charakterem budowy itp.
Realizacja wersja rysunkowa- a4 oraz zebrane przykłady foto, xero, wydruki itp.

„Aneks”

Publikacje Biuletynu

ZADANIE

Bryła - przykłady różnych rodzajów brył: kształty geometryczne, kształty nieregularne, ażury, jednolite powierzchniowo, o określonej fakturze, różniące się charakterem budowy, itp.
Realizacja wersja rysunkowa- a4 oraz zebrane przykłady foto, xero, wydruki itp. – a4.

ZADANIE

Bryła - przykłady różnych rodzajów brył: kształty geometryczne, kształty nieregularne, ażury, jednolite powierzchniowo, o określonej fakturze, różniące się charakterem budowy, itp.
Realizacja wersja rysunkowa- a4 oraz zebrane przykłady foto, xero, wydruki itp. – A4.

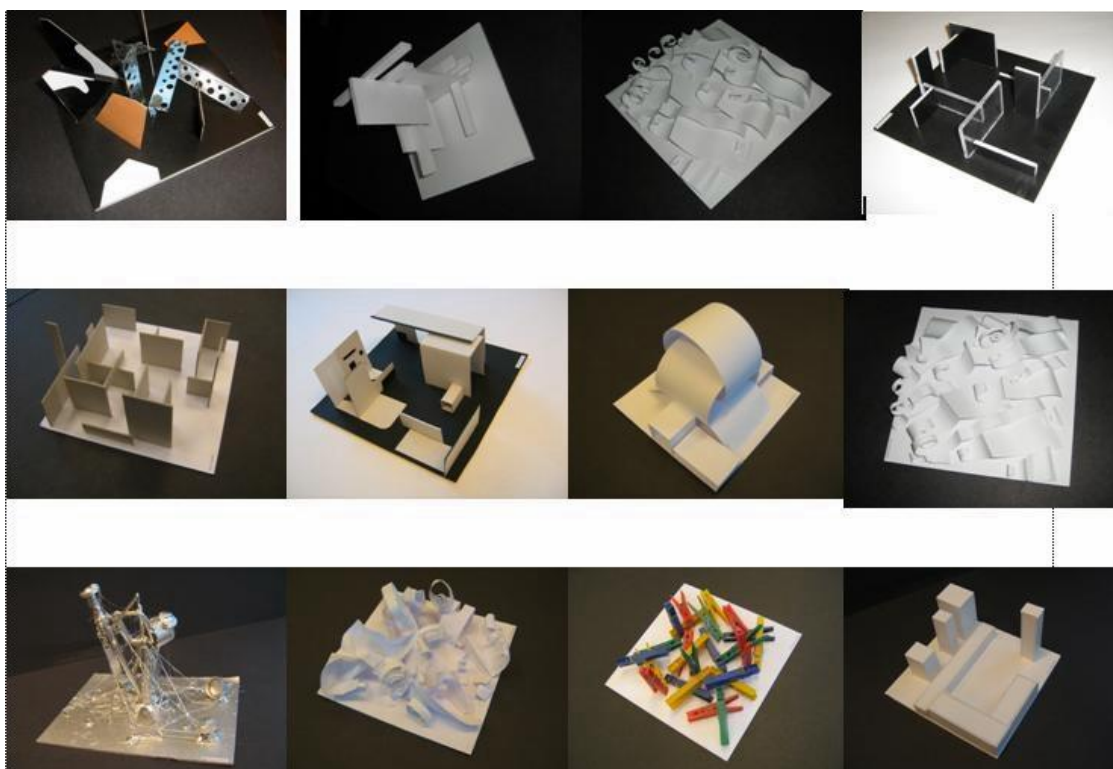
ZADANIE

Rozwiązania przestrzenne: układy kompozycyjne budowane z brył, płaszczyzn, elementów linearnych – statyka, dynamika, układ otwarty, układ zamknięty.

Realizacja: podstawa a4 oraz 21x21

Relief - powtarzalność elementu podstawowego – możliwość zmiany wielkości elementu budującego układ.

Realizacja: 21x 2

Ryszard Bojarski

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Rozwiązania przestrzenne: układy kompozycyjne budowane z brył, płaszczyzn, elementów linearnych – statyka, dynamika, układ otwarty, układ zamknięty.

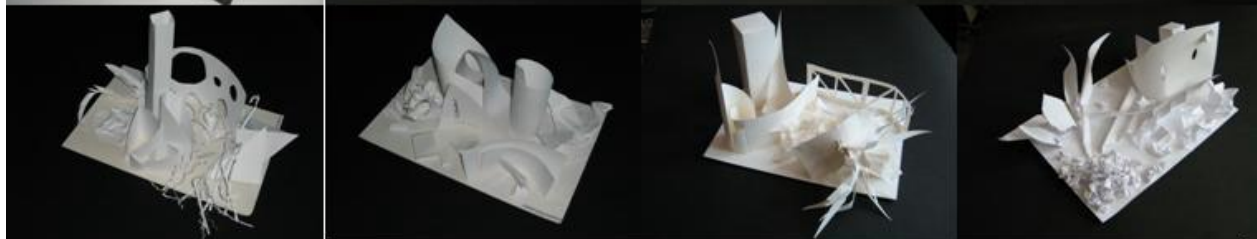
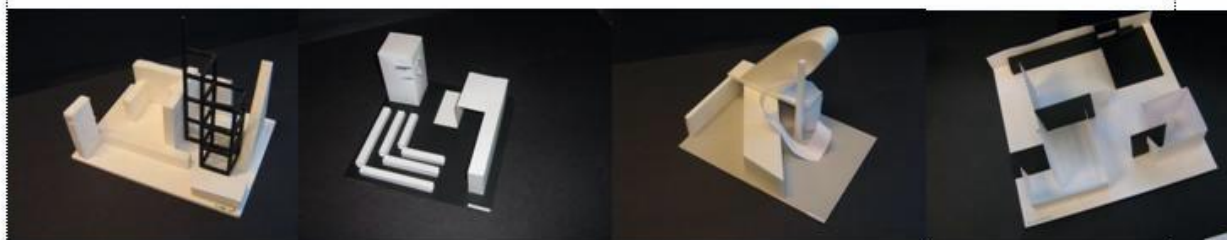
Realizacja: podstawa a4 oraz 21x21.

Relief- powtarzalność elementu podstawowego – możliwość zmiany wielkości elementu budującego układ.

Realizacja: 21x 2.

„Aneks”

Publikacje Biuletynu

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

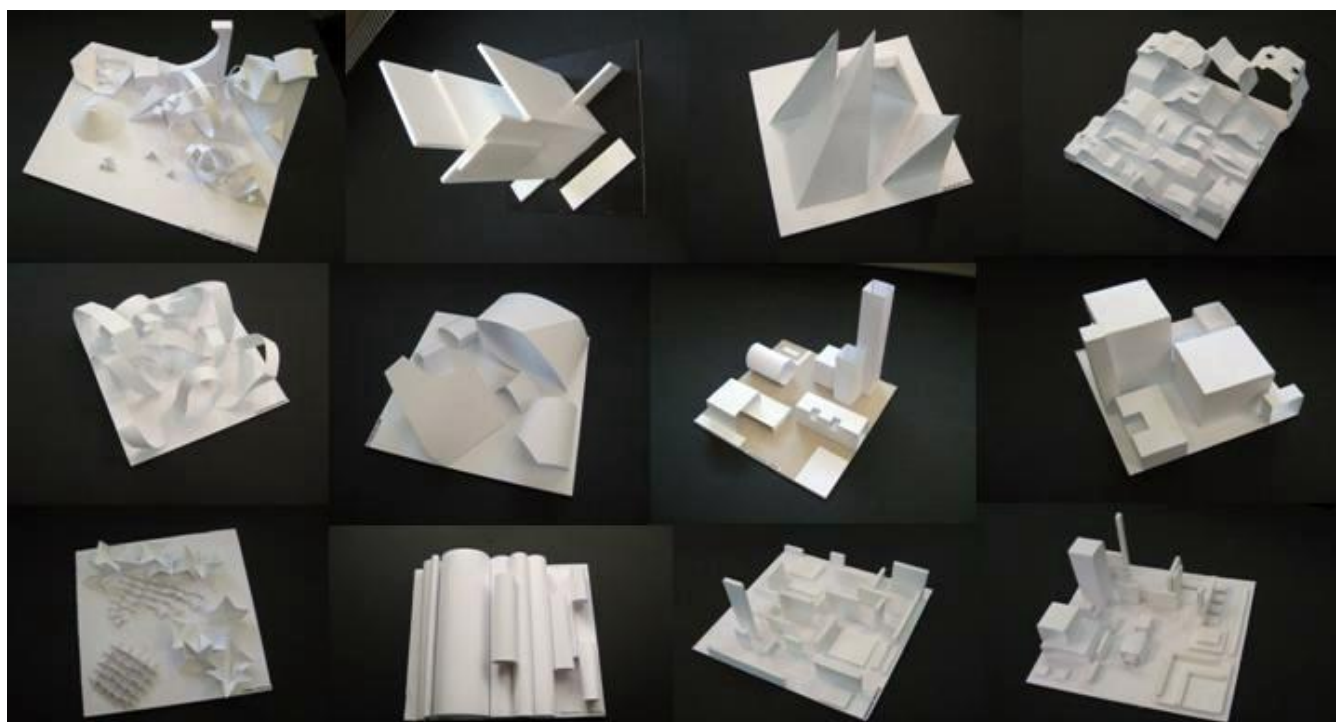
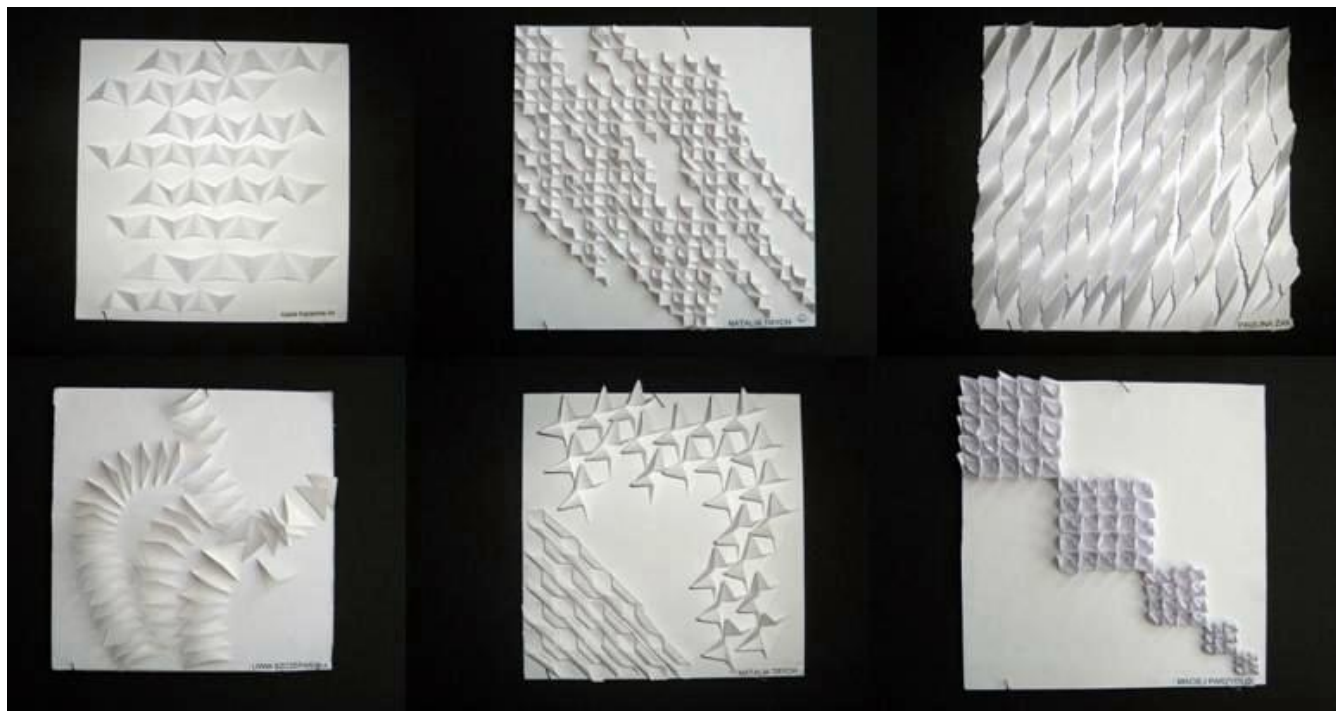
ZADANIE

Rozwiązania przestrzenne: układy kompozycyjne budowane z brył, płaszczyzn, elementów linearnych – statyka, dynamika, układ otwarty, układ zamknięty.

Realizacja: podstawa a4 oraz 21x21.

Relief- powtarzalność elementu podstawowego – możliwość zmiany wielkości elementu budującego układ.

Realizacja: 21x 2.

Ryszard Bojarski

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Rozwiązania przestrzenne: układy kompozycyjne budowane z brył, płaszczyzn, elementów linearnych – statyka, dynamika, układ otwarty, układ zamknięty.

Realizacja: podstawa a4 oraz 21x21.

Relief – powtarzalność elementu podstawowego – możliwość zmiany wielkości elementu budującego układ.

Realizacja: 21x 2.

„Aneks”

Publikacje Biuletynu

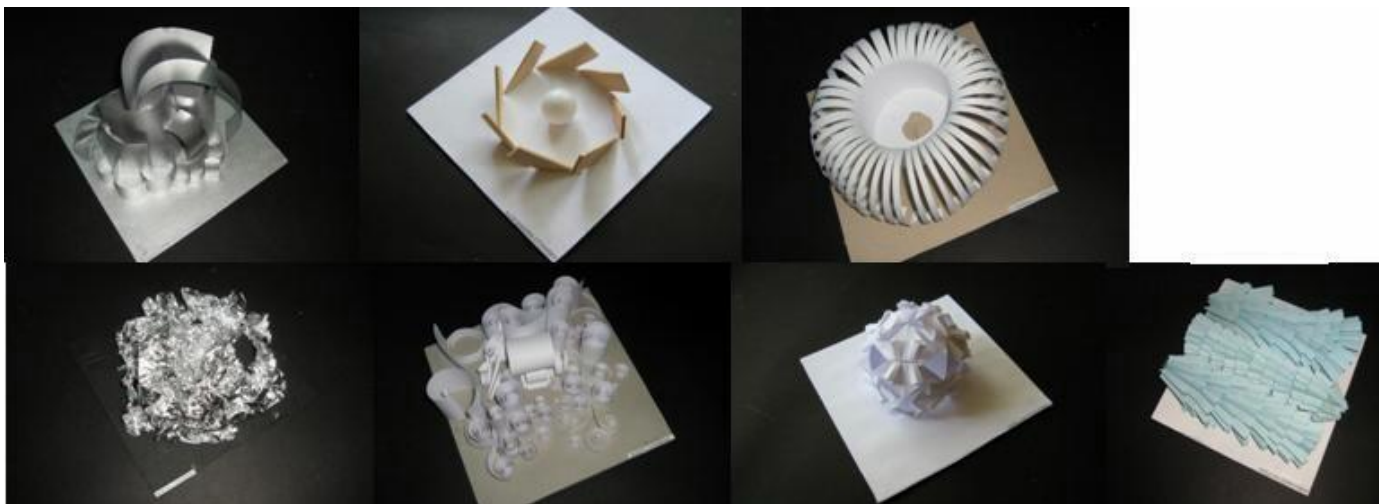

Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Rozwiązania przestrzenne: układy kompozycyjne budowane z brył, płaszczyzn, elementów linearnych – statyka, dynamika, układ otwarty, układ zamknięty.
Realizacja: podstawa a4 oraz 21x21.
Relief- powtarzalność elementu podstawowego – możliwość zmiany wielkości elementu budującego układ.
Realizacja: 21x 2.

ZADANIE

Różne rodzaje kontrastów: linii, plam, płaszczyzn, faktur, kierunków, barw, płaszczyzn, brył, rastrów, wielkości, kształtu, kontrast walorowy, jakościowy, formalny.

Ryszard Bojarski

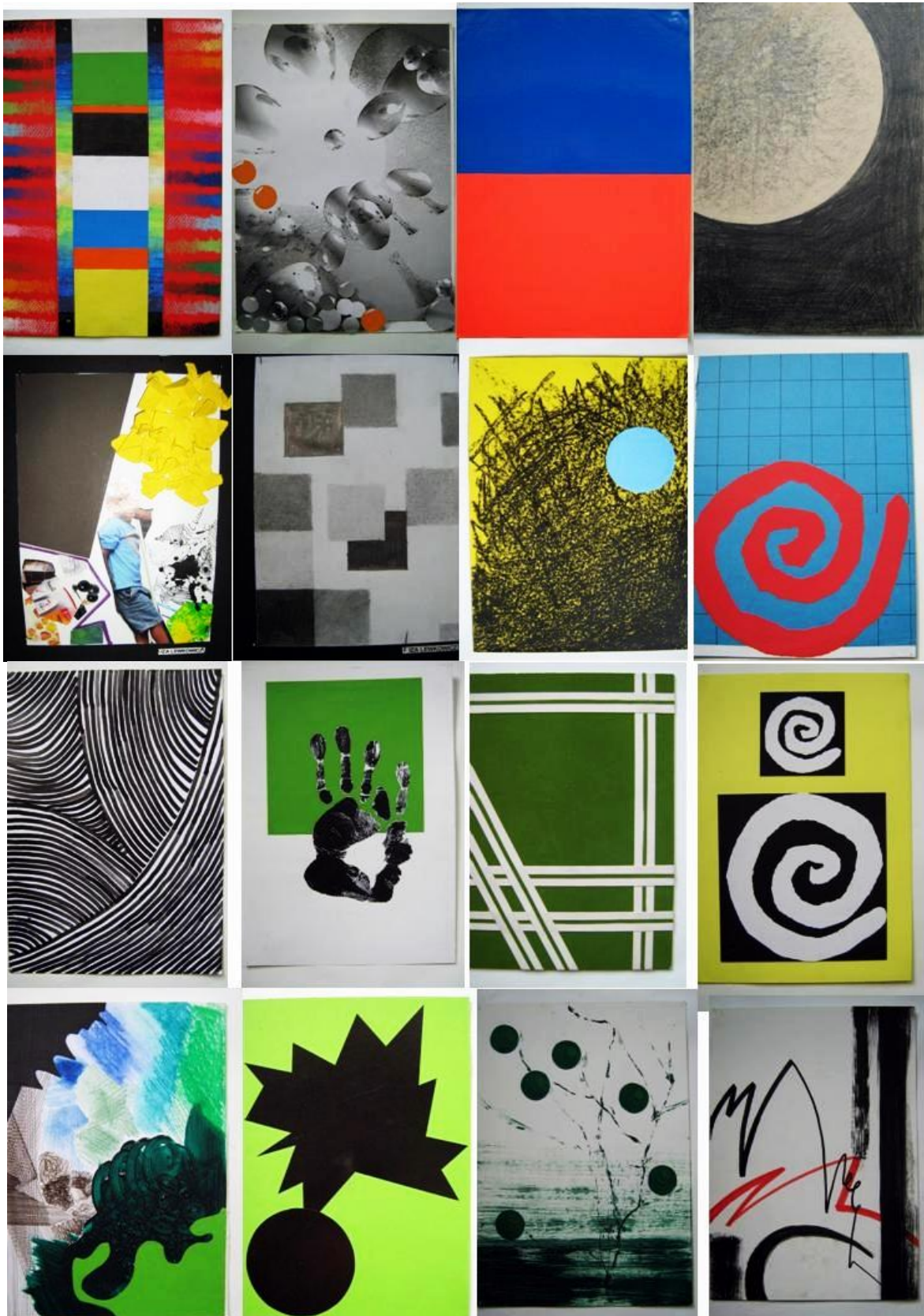
PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Różne rodzaje kontrastów: linii, płaszczyzn, faktur, kierunków, barw, płaszczyzn, brył, rastrów, wielkości, kształtu, kontrast walorowy, jakościowy, formalny.

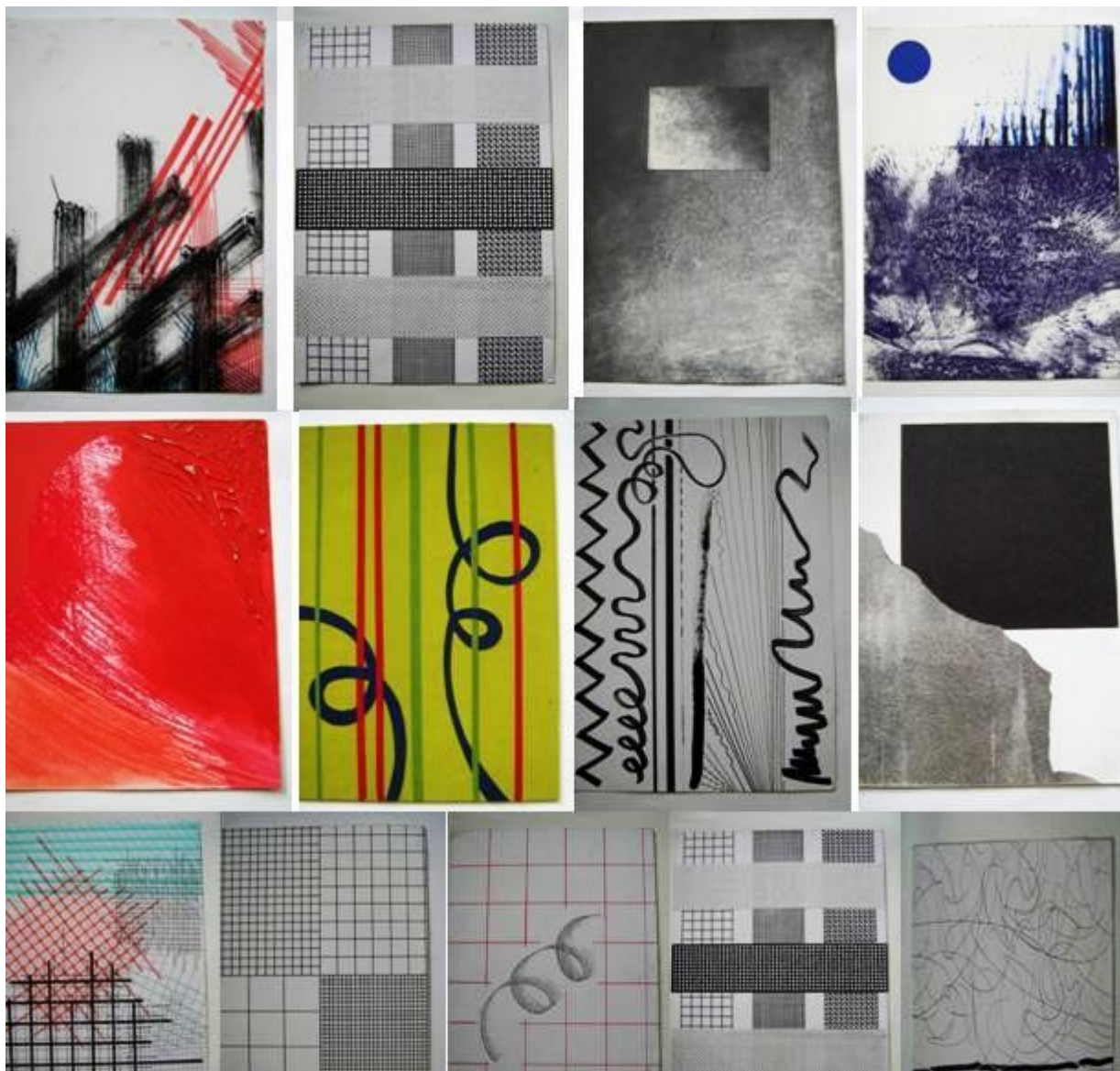
„Aneks”

Publikacje Biuletynu

ZADANIE

Różne rodzaje kontrastów: linii, plam, płaszczyzn, faktur, kierunków, barw, płaszczyzn, brył, rastrów, wielkości, kształtu, kontrast walorowy, jakościowy, formalny.

ZADANIE

Przedmiot – interpretacja- synteza: przedstawienie realistyczne.

Interpretacja z zastosowaniem dowolnych środków wyrazu, zastosowanie rastrów.

Synteza – sylweta, geometryzacja, synteza linearna.

Realizacja : 4x (21x21) technika komputerowa.

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

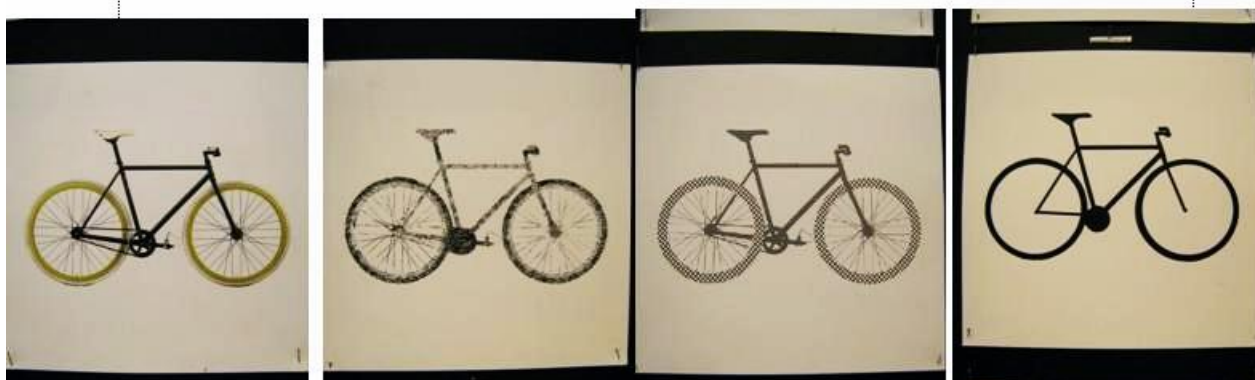
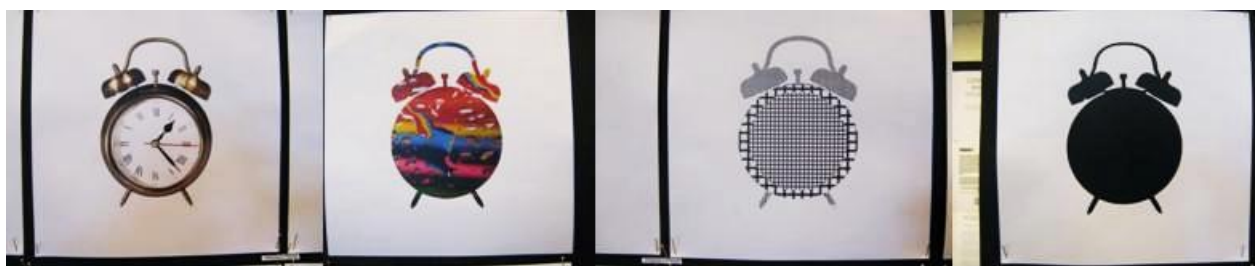
ZADANIE

Przedmiot – interpretacja- synteza: przedstawienie realistyczne.

Interpretacja z zastosowaniem dowolnych środków wyrazu, zastosowanie rastrów.

Synteza – sylweta, geometryzacja, synteza linearna.

Realizacja : 4x (21x21) technika komputerowa.

ZADANIE

Przedmiot – interpretacja- synteza: przedstawienie realistyczne.
Interpretacja z zastosowaniem dowolnych środków wyrazu, zastosowanie rastrów.
Synteza – sylweta, geometryzacja, synteza linearna.
Realizacja : 4x (21x21) technika komputerowa.

ZADANIE
Synteza układu kompozycyjnego.

Ryszard Bojarski

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Synteza układu kompozycyjnego - wersja realistyczna, synteza linearna, syntetyczna sylweta przedmiotów, geometryzacja.

Realizacja - wszystkie wersje na A4.

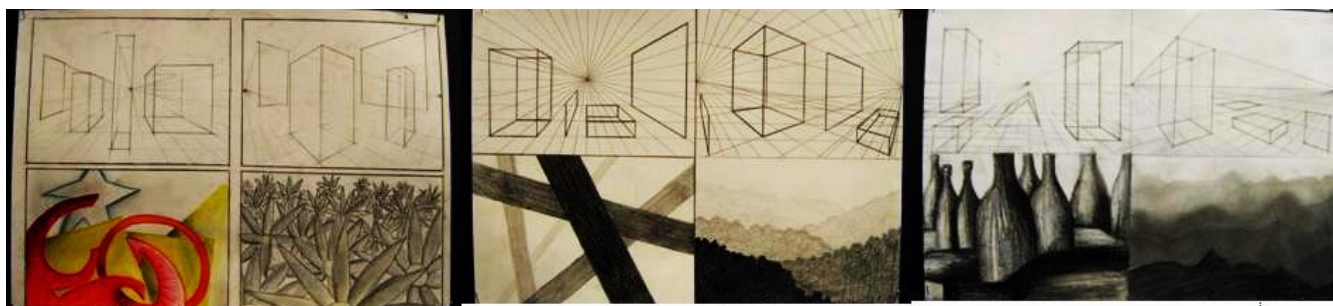
„Aneks”

Publikacje Biuletynu

ZADANIE

Różne rodzaje perspektyw: linearna, powietrzna, kulisowa,
Realizacja przykładów – A4.

Zespół Państwowych Szkół Plastycznych
im. Wojciecha Gersona w Warszawie

ZADANIE

Perspektywa linearna – różne sytuacje perspektywiczne.

Jednozbieźna, dwuzbieźna, płaszczyzny prostopadłe do podstawy ustawione pod różnym kątem w stosunku do patrzącego, płaszczyzny oparte pod kątem o płaszczyzny prostopadłe do podstawy, koło i okrąg w perspektywie, cienie - światło naturalne przed patrzącym, za patrzącym, światło sztuczne – cień we wnętrzu.

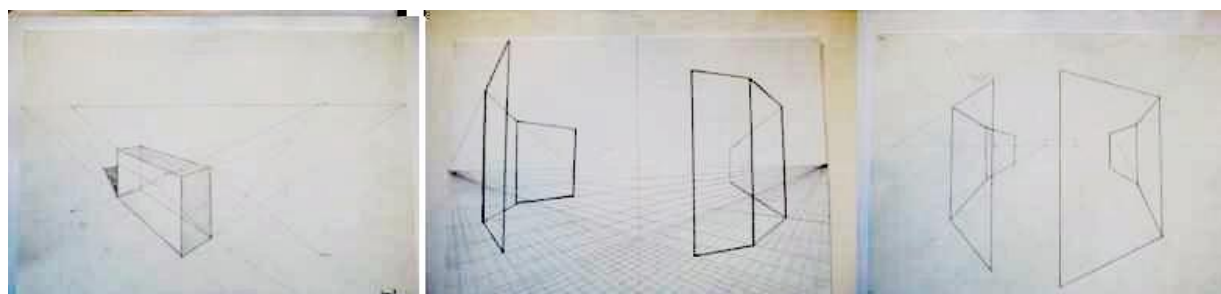
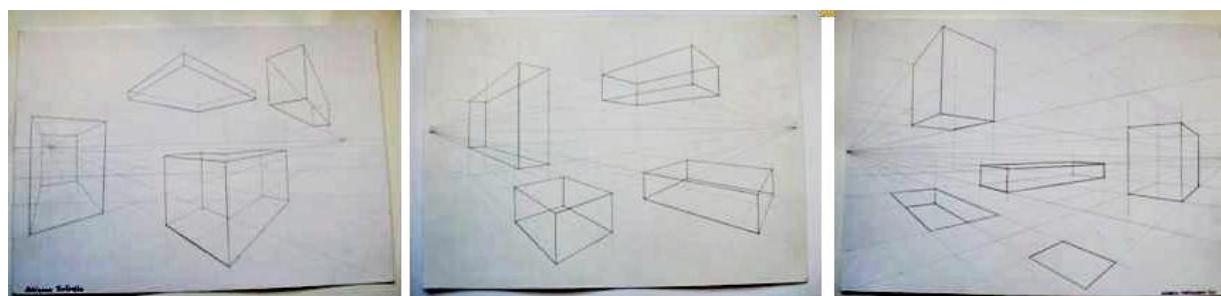
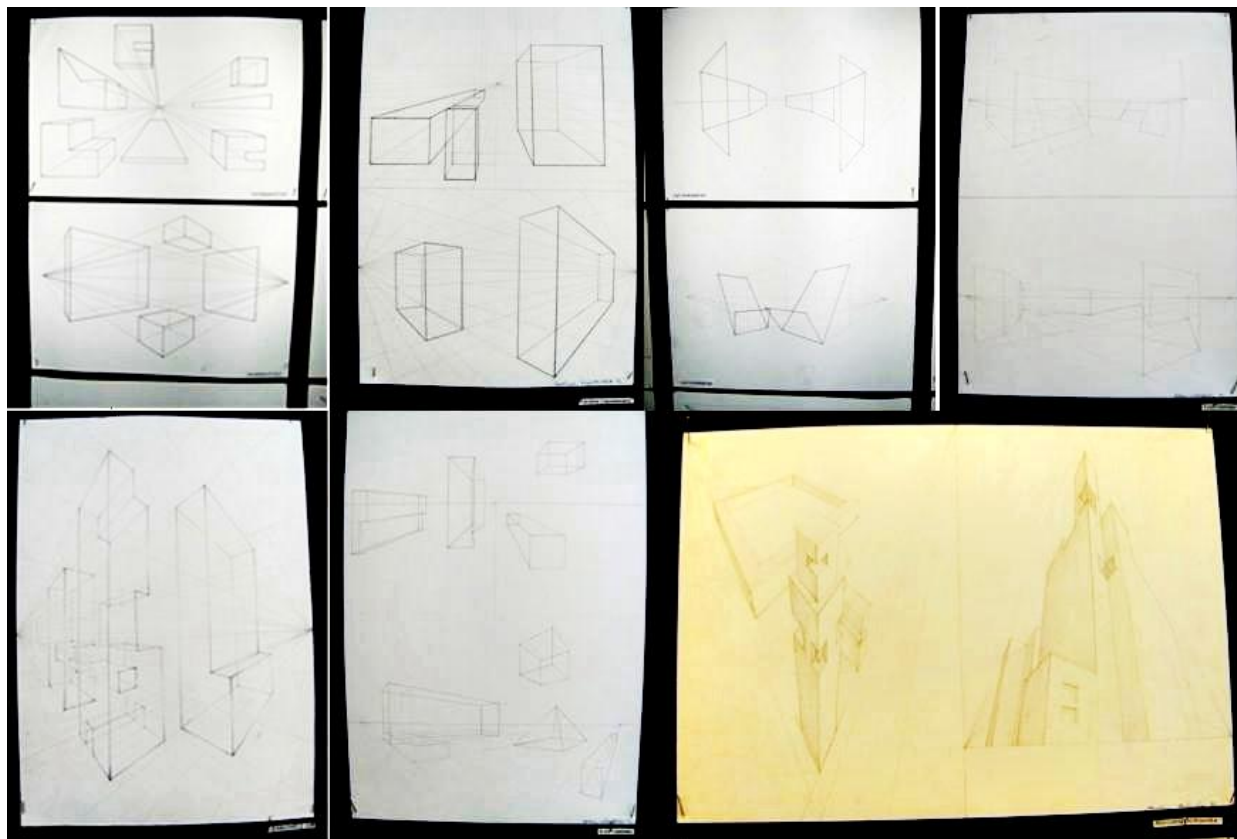
Realizacja każdego zagadnienia – A4.

Perspektywa równoległa – aksonometria ukośna, izometria.

Realizacja – A4.

Rzutowanie na trzy rzutnie – bryła umieszczona między rzutniami, rzutnie rozłożone.

Realizacja – A4.

ZADANIE

Perspektywa linearna – różne sytuacje perspektywiczne.

Jednozboczna, dwuzboczna, płaszczyzny prostopadłe do podstawy ustawione pod różnym kątem w stosunku do patrzącego, płaszczyzny oparte pod kątem o płaszczyzny prostopadłe do podstawy, koło i okrąg w perspektywie, cienie - światło naturalne przed patrzącym, za patrzącym, światło sztuczne – cień we wnętrzu.

Realizacja każdego zagadnienia – A4.

Perspektywa równoległa – aksonometria ukośna, izometria.

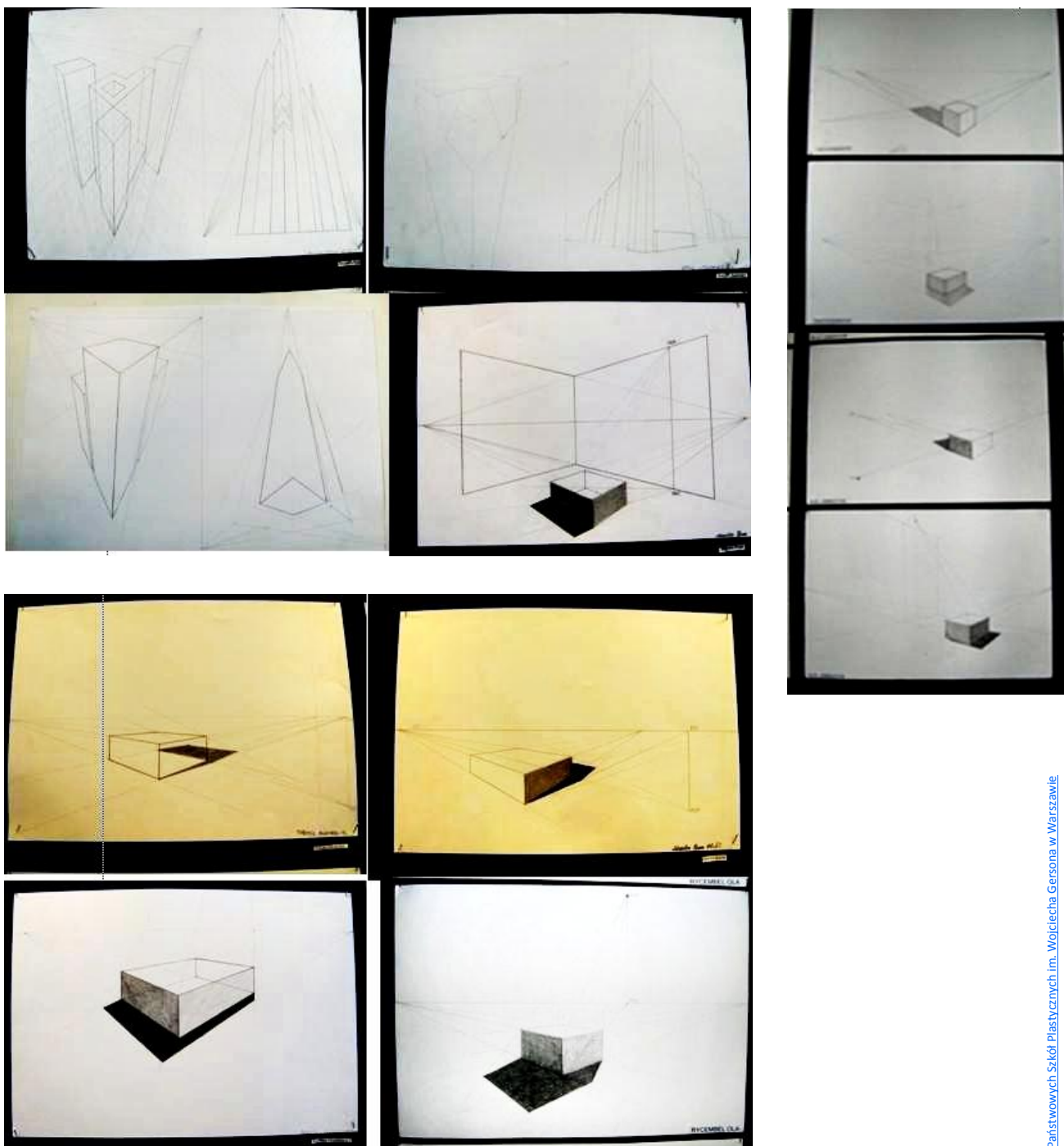
Realizacja – A4.

Rzutowanie na trzy rzutnie – bryła umieszczona między rzutniami, rzutnie rozłożone.

Realizacja – A4.

„Aneks”

Publikacje Biuletynu

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

ZADANIE

Perspektywa linearna – różne sytuacje perspektywiczne.

Jednozbieżna, dwuzbieżna, płaszczyzny prostopadłe do podstawy ustawione pod różnym kątem w stosunku do patrzącego, płaszczyzny oparte pod kątem o płaszczyzny prostopadłe do podstawy, koło i okrąg w perspektywie, cienie - światło naturalne przed patrzącym, za patrzącym, światło sztuczne – cień we wnętrzu.

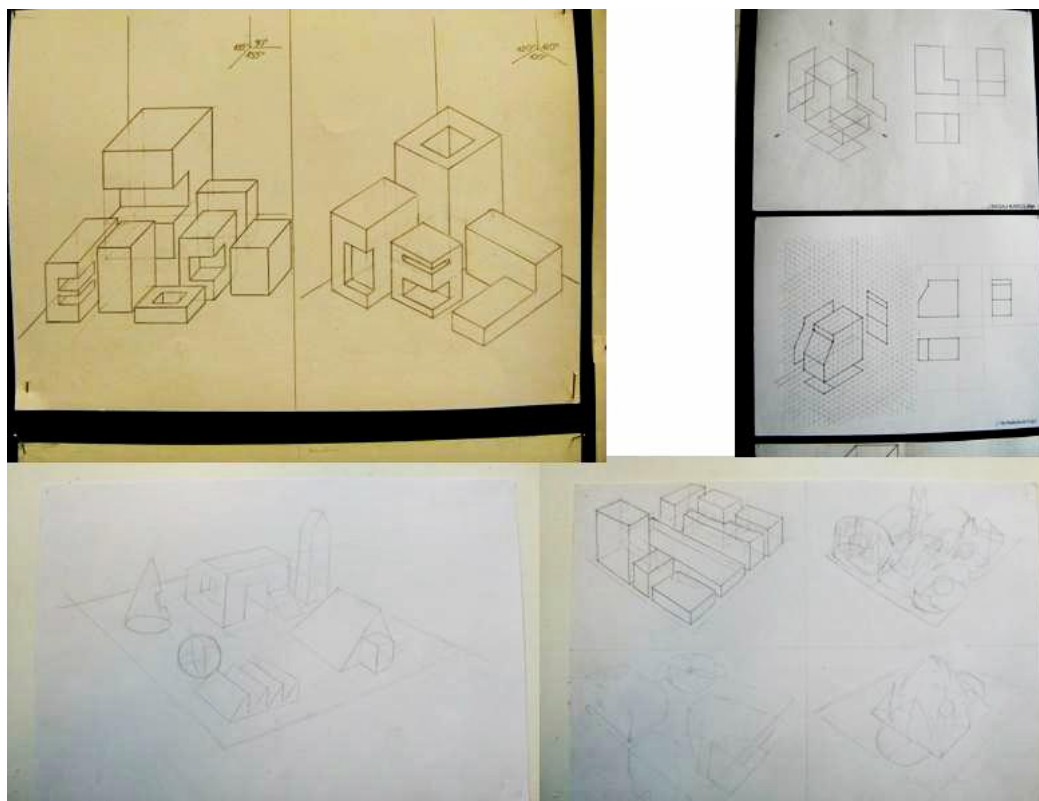
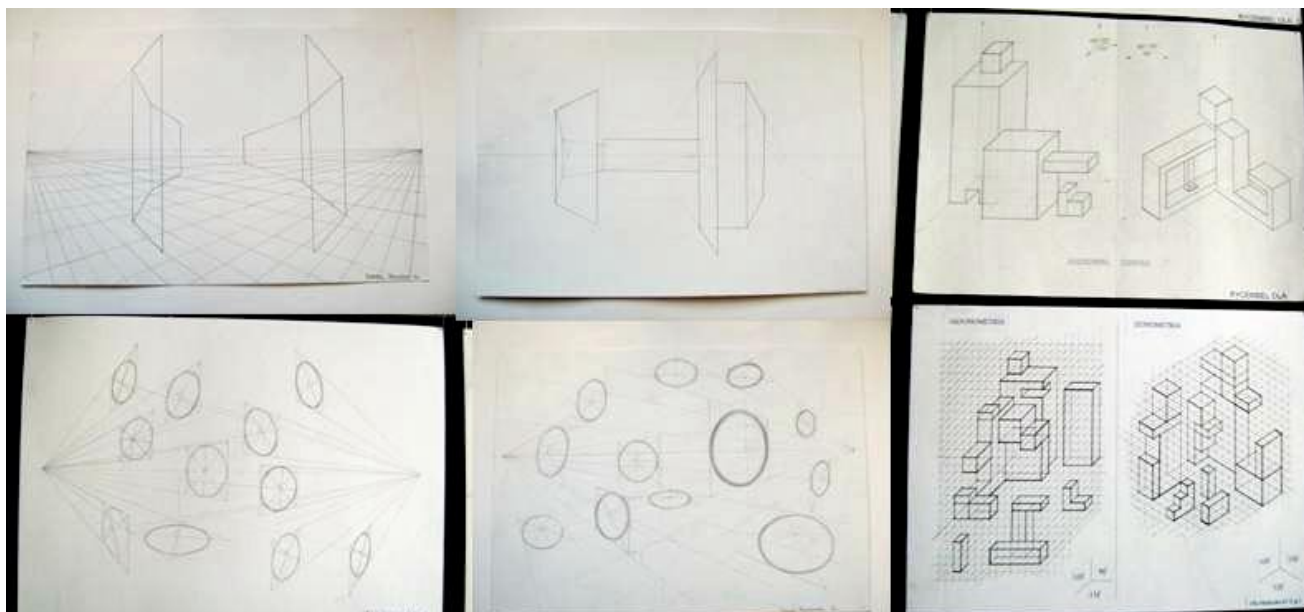
Realizacja każdego zagadnienia – A4.

Perspektywa równoległa – aksonometria ukośna, izometria.

Realizacja – A4.

Rzutowanie na trzy rzutnie – bryła umieszczona między rzutniami, rzutnie rozłożone.

Realizacja – A4.

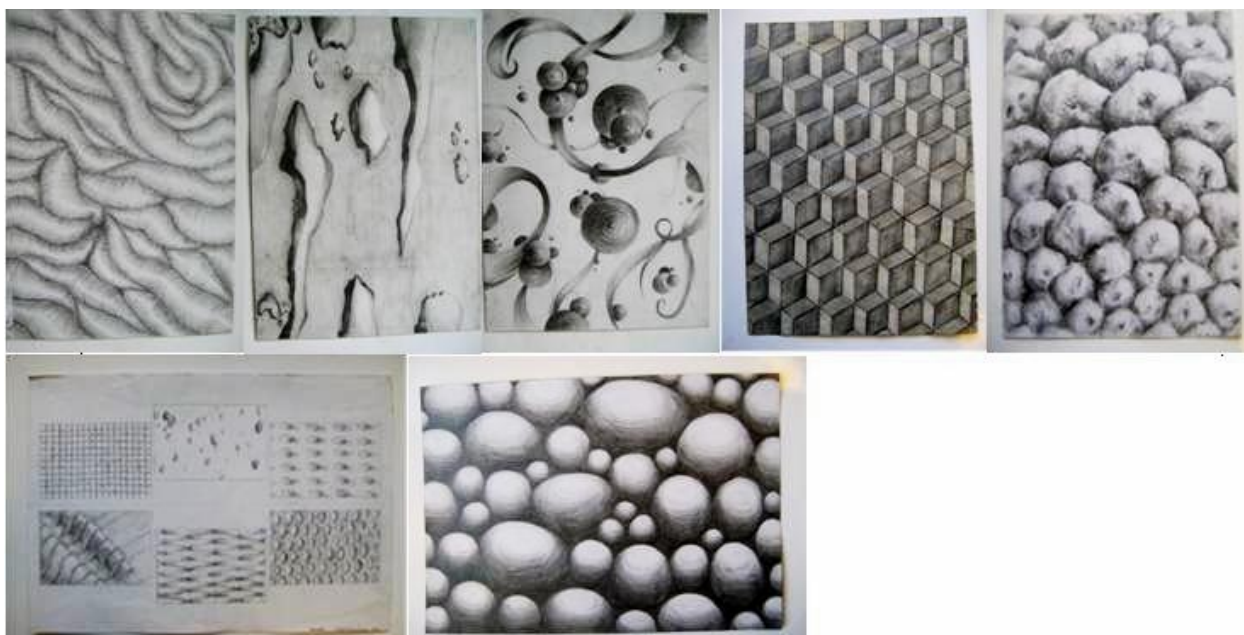
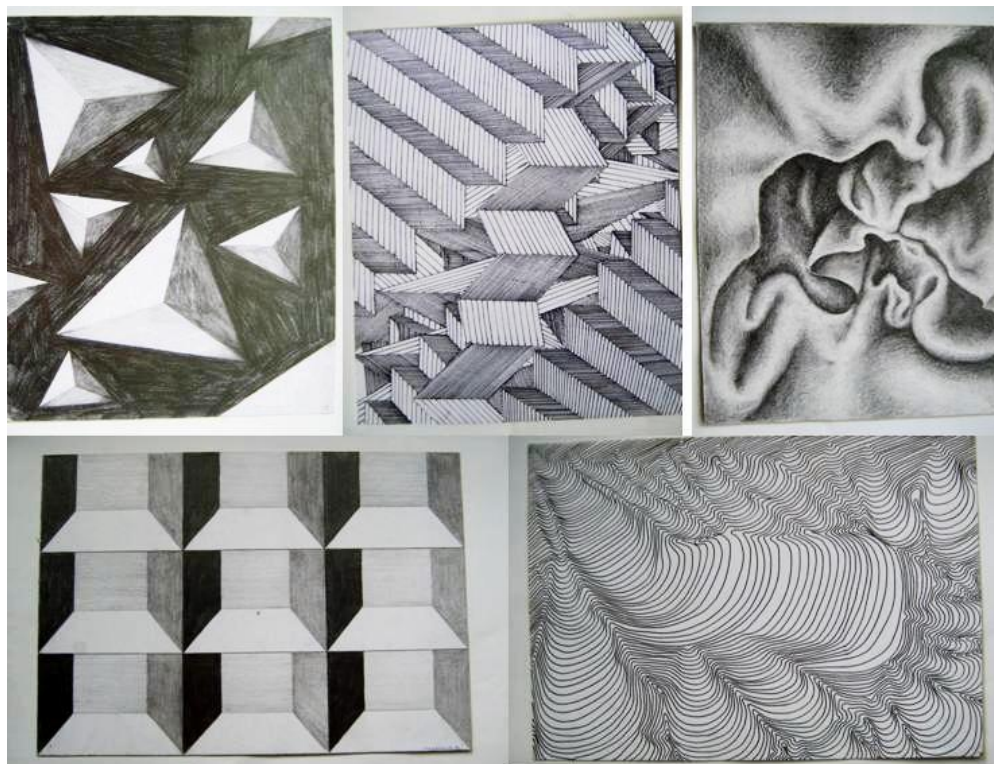

ZADANIE

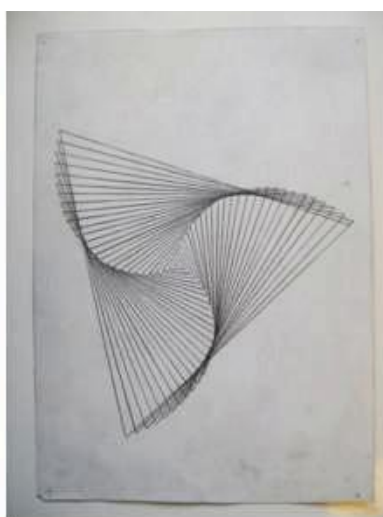
Różne środki wyrazu wykorzystane do budowania iluzji przestrzeni na płaszczyźnie.

[Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie](http://www.zps.waw.pl/)

ZADANIE

Różne środki wyrazu wykorzystane do budowania iluzji przestrzeni na płaszczyźnie.

ZADANIE

Rozwiązania liternicze: czoło tekstu z lewej, czoło tekstu z prawej, tekst na osi, tekst zblokowany, strona tekstu kilkulamowa.

Przykłady realizowane komputerowo – A4.

Rozwiązania kompozycyjne z wykorzystaniem liternictwa, materiału fotograficznego, koloru, elementów graficznych.

Przykłady realizowane komputerowo – A4.

Realizacja: podstawa A4 oraz 210x.

Zespół Pedagogiczny Szkół Pięstycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie

ZADANIE

Rozwiązania liternicze: czoło tekstu z lewej, czoło tekstu z prawej, tekst na osi, tekst zblokowany, strona tekstu kilkulamowa.

Przykłady realizowane komputerowo – A4.

Rozwiązania kompozycyjne z wykorzystaniem liternictwa, materiału fotograficznego, koloru, elementów graficznych.

Przykłady realizowane komputerowo – A4.

Realizacja: podstawa A4 oraz 210x.

ZADANIE

Rozwiązania liternicze: czoło tekstu z lewej, czoło tekstu z prawej, tekst na osi, tekst zblokowany, strona tekstu kilkulamowa.

Przykłady realizowane komputerowo – A4.

Rozwiązania kompozycyjne z wykorzystaniem liternictwa, materiału fotograficznego, koloru, elementów graficznych.

Przykłady realizowane komputerowo – A4.

Realizacja: podstawa A4 oraz 210x.

Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie

PSYCHOFIZJOLOGIA WIDZENIA

Zestaw spełniający rolę pomocy dydaktycznej może być rozwijany i uzupełniany w całym cyklu kształcenia.

Przekrój oka.

Mieszanie addytywne.

Mieszanie subtraktywne.

Systematyka - koło i bryła barw.

Relatywizm - kolor na kolorze.

Relatywizm - szarość na kolorze.

Relatywizm - szarość na innej szarości czerni bieli.

Indukcja jednoczesna.

Irradiacja.

Figura i tło.

Realizacja: każde zagadnienie na a5 lub mniejsze przykłady zrealizowane na 2 x A4.

Ryszard Bojarski

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

PSYCHOFIZJOLOGIA WIDZENIA

Zestaw spełniający rolę pomocy dydaktycznej może być rozwijany i uzupełniany w całym cyklu kształcenia.

Przekrój oka.

Mieszanie addytywne.

Mieszanie subtraktywne.

Systematyka - koło i bryła barw.

Relatywizm - kolor na kolorze.

Relatywizm - szarość na kolorze.

Relatywizm - szarość na innej szarości czerni biali.

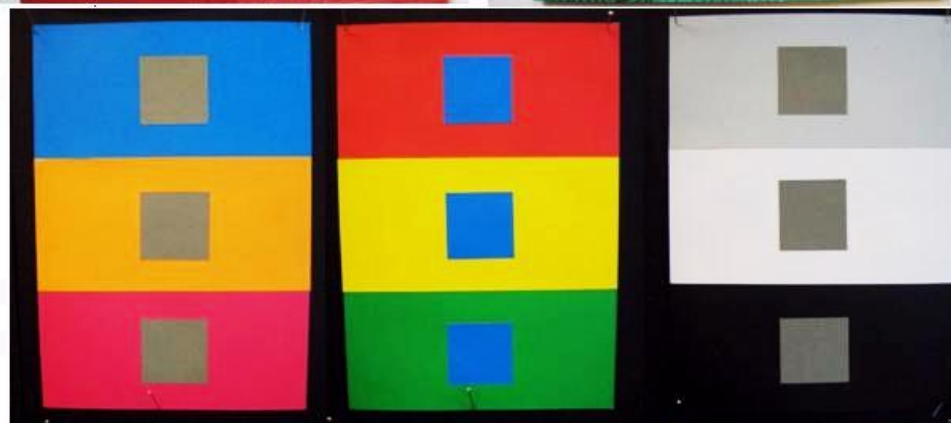
Indukcja jednoczesna.

Irradiacja.

Figura i tło.

Realizacja: każde zagadnienie na a5 lub mniejsze przykłady zrealizowane na 2 x A4

„Aneks”
Publikacje Biuletynu

[Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona w Warszawie](#)

Ryszard Bojarski

PODSTAWY PROJEKTOWANIA – KOMPOZYCJA

PSYCHOFIZJOLOGIA WIDZENIA

Zestaw spełniający rolę pomocy dydaktycznej może być rozwijany i uzupełniany w całym cyklu kształcenia.

Przekrój oka.
Mieszanie addytywne.
Mieszanie subtraktywne.
Systematyka - koło i bryła barw.
Relatywizm - kolor na kolorze.
Relatywizm - szarość na kolorze.
Relatywizm - szarość na innej szarości czerni bieli.
Indukcja jednoczesna.
Irradiacja.
Figura i tło.

Realizacja: każde zagadnienie na a5 lub mniejsze przykłady zrealizowane na 2 x A4.

Zespół Państwowych Szkół Plastycznych
im. Włodłocha Gersona w Warszawie

Część pierwsza artykułu
w poprzednim „Aneksie”:
Rok 3, numer 12/27
1 grudnia 2012 r.

Ryszard Bojarski,
autor publikowanego artykułu,
jest nauczycielem dyplomowanym (2007)
w ZPSP w Warszawie.
Absolwent PLSP w Warszawie (1975),
studiował w warszawskiej ASP, dyplom
na Wydziale Architektury Wnętrz (1980).
Aktywny twórca – wystawy indywidualne
m.in. w Domu Literatury (1989) oraz Galerii
Ściana Wschodnia (1991) oraz zbiorowe,
m.in. Dekada sztuki (1992), Muzeum Wojska
Polskiego - 50. Rocznica Powstania
Warszawskiego (1994). Prace w zbiorach
w kraju i za granicą. Praca pedagogiczna –
od 1981 roku (w ZPSP Warszawa od 1983 r.).

Dziękujemy **Autorowi** za nieodpłatne
udostępnienie nadesłanego tekstu
oraz materiału zdjęciowego. Dziękujemy
Becie Lewińskiej-Gwóźdź, dyrektorowi
szkoły za życzliwość i zaangażowanie
w realizację tego projektu.

Redakcja Biuletynu_Plastyk.pl zaprasza
do zamieszczania publikacji metodycznych i innych
wspomagających pracę nauczyciela
oraz związanych z naszymi szkołami,
twórcami
oraz z regionem, jego tradycją i historią.

10 lat podstawy programowej, 10 lat nowych przedmiotów

Przedmiot Podstawy projektowania — kompozycja powstał i został wdrożony jako obowiązujący w szkołach plastycznych wraz ramowym planem nauczania i podstawą programową w roku 2002. Nowym przedmiotem jest więc już dekadę.

To doskonały czas, by przyjrzeć się, jaką rolę pełni on w kształceniu plastyka wszystkich specjalności. Być może tej refleksji służyć będzie nadesłane do Biuletynu niezwykle cenne opracowanie ilustrujące proces realizacji nowej w 2002 roku a obowiązującej do dzisiaj bez zmian podstawy programowej.

Przypomnijmy: w trakcie ogólnej reformy szkolnej w 1999 roku zmiany przeprowadzono także w szkolnictwie artystycznym, w tym plastycznym. Powstały nowe typy szkół – w miejsce pięcioletnich liceów sztuk plastycznych powstały dwa nowe typy szkół:

- od 1999 roku sześcioletnie szkoły sztuk pięknych (na bazie sześcioletniej szkoły podstawowej) (pierwsze dyplomy i matury w 2005r.) oraz
- od 2002 roku czteroletnie licea plastyczne (na podbudowie trzyletniego gimnazjum) (pierwsze dyplomy i matury w 2006r.)

Trzeci typ szkoły plastycznej – policealne studium plastyczne – nie uległ zmianie.

To co łączyło te szkoły to wspólny, nieomal identyczny ramowy plan nauczania, który określił dla zawodu PLASTYK łącznie 70 godzin w cyklu kształcenia.

W ramowym planie nauczania i nowej podstawie programowej znalazły się następujące przedmioty artystyczne: rysunek i malarstwo, rzeźba, fotografia, podstawy projektowania – kompozycja oraz dwa przedmioty „dyplomowe”: historia sztuki i specjalność artystyczna (nazywana w OSSP sztuką stosowaną).

W stosunku do dotychczasowego ramowego planu nauczania nastąpiła radykalna zmiana polegająca na wzmocnieniu roli przedmiotu rysunek i malarstwo oraz kształconych specjalności m.in. poprzez zwiększoną minimalną ilość godzin a jednocześnie wprowadzono obowiązkowo do wszystkich specjalności przedmioty:

PODSTAWY FOTOGRAFII I FILMU oraz PODSTAWY PROJEKTOWANIA - KOMPOZYCJA. W trakcie trwających prac nad tym rozwiązaniem pracujący nad nową podstawą programową nauczyciele (z nieomal wszystkich PLSP) uznali za zasadne, by treści takich przedmiotów jak literonictwo, rysunek techniczny i zawodowy znalazły się w treściach nauczania specjalności oraz w treściach nowego przedmiotu, jakim były wprowadzone formalnie w 1999 roku a praktycznie w momencie opublikowania nowej podstawy programowej, tj. 2002 roku, **Podstawy projektowania – kompozycja.**

Warto na marginesie dodać, że w szkołach plastycznych przez ostatnie 10 lat zwiększyła się ilość kształconych specjalności (nowa podstawa programowa w 2002 roku zawierała nieznaną w historii szkolnictwa plastycznego nowe specjalności, jak np. dekorowanie wnętrza); radykalnie wzrosła ilość szkół kształcących w specjalności FOTOGRAFIA (przed dwudziesty laty była to tylko jedna szkoła) oraz TECHNIKI GRAFICZNE

Kielce: Techniki malarskie i pozłotnicze — nowa (od 2002r.) specjalność [Foto: W.S.G. 2012r.]

i REKLAMA WIZUALNA (dotychczasowe WYSTAWIENICTWO). Powstały nowe specjalizacje m.in.: DEKOROWANIE WNEŹRZ (bardzo popularna wśród nowych szkół), WYROBY UNIKATOWE, TECHNIKI MALARSKIE I POZŁOTNICZE oraz TECHNIKI RZEZBIARSKIE czy LUTNICTWO.

Tak więc po roku 2002 zachowano dotychczasowe specjalności a jednocześnie wprowadzono nowe i – co bardzo ważne – tak skonstruowano nowe podstawy programowe, by tworzący programy nauczania nauczyciele w swoich szkołach mogli maksymalnie wykorzystać szkolny potencjał (w tym tradycję) oraz być otwartymi na czas współczesny (szczególnie w Technikach graficznych, które obejmują w swych treściach współczesne zasady obowiązujące w projektowaniu i realizacji grafiki wydawniczej – DTP).

Niech mi wolno na zakończenie lektury artykułu, jaki przygotował dla nas Ryszard Bojarski, wzbogacić fragmentem mojego tekstu zamieszczonym w październikowym Biuletynie: Zmiany te wprowadzaliśmy w ścisłym kontakcie ze szkołami (autorami byli

nauczyciele wiodących szkół plastycznych). Uważnie analizowaliśmy zmiany, jakie następowały na uczelniach, przyglądaliśmy się egzaminom wstępnym na kierunku plastyczne (także w uczelniach uniwersyteckich, w tym niepublicznych). Wnikliwie analizowaliśmy wprowadzenie standardów kształcenia akademickiego (*Grafika, Malarstwo, Rzeźba, Architektura wnętrza, Wzornictwo*). Nieocenione były dla szkół plastycznych stałe kontakty z nauczycielami akademickimi – zarówno na konkursach i przeglądach, ale i w systematycznym doksztalcaniu się naszych nauczycieli. Ostatnie

dwie dekady to przecież w pewnym stopniu także zmiana „pokoleniowa”, naturalna, bo związana z powiększaniem się oferty edukacyjnej (głównie w szkołach niepublicznych). Do szkół trafiają już pierwsi absolwenci wykształceni „po reformie” (nowych typów szkół i

nowej podstawy programowej), ale też już pierwsi dwustopniowych studiów plastycznych.

Nowa podstawa programowa choć formalnie skończyła 10 lat, to jednak powszechnie znana była i „wdrażana” w miarę potrzeb już od 1999 roku, kiedy kierowany przeze mnie zespół zakończył nad nią prace i przesłał do szkół. Jaka jest – nad tym głęboko pokłoniliśmy się przed dwoma laty, gdy kolejny, nowy zespół nauczycieli, któremu również miałem zaszczyt kierować pracował nad nową, zgodną z „menowskimi” standardami podstawą programową. Czas najbliższy pokaże w jakim kierunku zmierzać będzie sama podstawa programowa, i – ściśle z nim związany – ramowy plan nauczania. Temu m.in. służyła nie tak dawna konferencja w CENSA, temu służy „internetowa” konsultacja na stronie MKiDN a i temu służy bardzo owocnie Biuletyn. Zapraszamy do lektury.

Włodzimierz St. Gorzelańczyk
st. wiz. szkolnictwa plastycznego

Dziennik Urzędowy	
1. Podstawy programowe i ramowe plany nauczania dla szkół kształcących w specjalnościach: malarstwo, rzeźba, architektura wnętrza, wzornictwo, grafika, techniki malarskie i pozłotnicze, techniki rzeźbiarskie i lutnicze, techniki graficzne, reklama wizualna, dekorowanie wnętrza, wyroby unikatowe, techniki malarskie i pozłotnicze, techniki rzeźbiarskie i lutnicze, techniki graficzne, reklama wizualna, dekorowanie wnętrza, wyroby unikatowe.	2. Podstawy programowe i ramowe plany nauczania dla szkół kształcących w specjalnościach: malarstwo, rzeźba, architektura wnętrza, wzornictwo, grafika, techniki malarskie i pozłotnicze, techniki rzeźbiarskie i lutnicze, techniki graficzne, reklama wizualna, dekorowanie wnętrza, wyroby unikatowe, techniki malarskie i pozłotnicze, techniki rzeźbiarskie i lutnicze, techniki graficzne, reklama wizualna, dekorowanie wnętrza, wyroby unikatowe.

Programy nauczania w szkołach artystycznych

W szkołach artystycznych aktualnie obowiązujące prawo (patrz poniżej) analogicznie — jak to ma aktualnie miejsce w szkolnictwie ogólnym — problem programów nauczania pozostawia w gestii i kompetencji szkoły. Programy nauczania są — w określonych granicach prawa — wyrazem autonomii szkoły i twórczych działań nauczyciela. Program nauczania nie ma statusu „ministerialnego”.

Przypomnijmy: rozporządzenia, stanowiące kontekst nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego MEN jak i nasze — MKiDN — delegują kompetencję jego tworzenia na nauczyciela pracującego w konkretnej szkole artystycznej a więc uwzględniając jej specyfikę czy potrzeby uczniów szczególnie uzdolnionych.

Ta sytuacja jest dla kreatywnych nauczycieli niezwykle sprzyjająca, gdyż umożliwia wypracowanie najsukcesywniejszego modelu jej funkcjonowania. I tak właśnie jest przez ostatnią dekadę, tj. od wejścia w życie podstawy programowej.

Centrum Edukacji Artystycznej, a od kilku lat nowopowstałe (2007) Centrum Edukacji Nauczycieli Szkolnictwa Artystycznego wspomagają szkoły i nauczycieli w tworzeniu programów nauczania. Szczególnie wiele uwagi poświęcamy temu zagadnieniu na kursach dla nauczycieli.

Jednocześnie zadania wspierania i nadzoru stanowią kluczowy element pracy CEA.

Czytelników Biuletynu konsekwentnie zachęcamy do korzystania z publikacji znajdujących się w ofercie CEA jak i CENSA — dziś przypominamy niezwykle ważną książkę prof. Stanisława Dylaka „Tworzenie programów nauczania w szkołach artystycznych: ku praktyce refleksyjnej.” (2008). Jest to obszerna (138 str.) publikacja stanowiąca odpowiedź na problemy

nauczycieli samodzielnie tworzących wymagane prawem programy nauczania. Autor, Stanisław Dylak, nie ograniczył się do wskazanych w podtytule refleksji nad podjętym zagadnieniem, lecz omówił i poparł przykładami oraz bogatą bibliografią wszystkie etapy i rozmaite aspekty tworzenia programów nauczania, z uwzględnieniem specyfiki przedmiotów artystycznych.

Konsultantem ds. plastycznych był Włodzimierz Gorzelańczyk, CEA. Książka do pobrania w CENSA. [\[FRAGMENT\]](#) w.s.g.

„Aneks” - Publikacje

Biuletynu Plastyk.pl

Chwila z Temidą

Centrum Edukacji Artystycznej
ul. Brzozowa 35
00-258 WARSZAWA

CEA — Biuletyn Informacji Publicznej

Dyrektor: dr Zdzisław Bujanowski
Zastępca: Marzenna Maksymienko

Tel: 22-42-10-621
Fax: 22-42-10-633
E-mail: sekretariat@cea.art.pl

REDAKTOR BIULETYNU
Włodzimierz St. Gorzelańczyk [W.S.G.]
st. wizytator ds. szkół plastycznych
– Zakres Ogólnopolski
tel. 665-004-930

Redaktor prowadzący:
Dagmara Lasocka
WYDAWNICTWA CEA
tel./fax. 22-826-15-80
mail: lasocka@cea.art.pl

Biuletyn Plastyk.Pl

Comiesięczny elektroniczny biuletyn informacyjny szkół plastycznych. Zamieszczone teksty pochodzą ze stron internetowych publicznych i niepublicznych z uprawnieniami szkół publicznych a także: MKiDN, MEN i innych podmiotów publicznych o także tekstów i fotostaw własnych. Publikujemy materiały, będące własnością w/w podmiotów. Zgłoszenie materiału do Biuletynu — nie później niż do połowy miesiąca.

JAK TWORZYĆ PROGRAMY NAUCZANIA?

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 lutego 2011 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkołach artystycznych programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników dla szkół artystycznych [Dz.U. 2011 nr 52 poz. 268] — FRAGMENTY

§ 2.

1. Program nauczania może być dopuszczony do użytku w szkole, jeżeli:

1) stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i zadań edukacyjnych ustalonych odpowiednio w:

a) podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa artystycznego, określonej w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 15, poz. 70) albo

b) podstawie programowej kształcenia ogólnego, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17), albo

c) dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51, poz. 458, z późn. zm.)

- zwanych dalej „podstawą programową”;

2) zawiera:

- a) wstęp obejmujący następujące informacje:
- autor (autorzy),
  - nazwa szkoły,
  - etap edukacyjny,
  - nazwa zajęć edukacyjnych,
- b) cele edukacyjne,
- c) materiał nauczania obejmujący:

– treści zgodne z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej,

– formy sprawdzania osiągnięć ucznia,

– opis osiągnięć ucznia na zakończeniu etapu edukacyjnego,

d) komentarz do realizacji programu nauczania obejmujący:

– ogólną koncepcję programu nauczania,

– wskazówki metodyczne,

– opis warunków niezbędnych do realizacji programu nauczania;

3) jest dostosowany do indywidualnych potrzeb oraz możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony.

2. Nauczyciel przedkłada dyrektorowi szkoły wniosek o dopuszczenie do użytku w szkole programu nauczania wraz z proponowanym programem nauczania.

3. Nauczyciel może zaproponować program nauczania opracowany:

1) samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami albo

2) przez innego autora (autorów), albo

3) przez innego autora (autorów) wraz ze zmianami dokonanymi przez nauczyciela samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami.

4. Przed dopuszczeniem programu nauczania do użytku w szkole, dyrektor szkoły może zasięgnąć opinii nauczyciela mianowanego, dyplomowanego lub nauczyciela akademickiego posiadającego wykształcenie wyższe z dziedziny wiedzy zgodnej z zakresem treści nauczania lub zbliżonej do zakresu treści nauczania, które program nauczania obejmuje.

5. Opinia, o której mowa w ust. 4, powinna zawierać ocenę zgodności programu nauczania z podstawą programową oraz ocenę spełniania przez program nauczania warunków określonych w ust. 1 pkt 2 i 3. [\[CZYTAJ CAŁOŚĆ\]](#)

Poprzednie numery Biuletynu na stronie CEA:
www.cea.art.pl/Szkoły_plastyczne

CENTRUM edukacji
ARTYSTYCZNEJ

